

Problemy społeczne – bezrobocie i pomoc społeczna na terenie powiatu tucholskiego

Materiał pomocniczy dla opracowań strategicznych
Powiatu Tucholskiego i Gmin Powiatu Tucholskiego

Niniejsze opracowanie zostało wykonane w latach 2013-15 w związku z pracami na potrzeby dokumentów strategicznych Powiatu Tucholskiego i Gmin Powiatu Tucholskiego z wykorzystaniem danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych Powiatowego Urzędu Pracy w Tucholi.

Głównym celem opracowania jest dokonanie szczegółowej analizy uwarunkowań w zakresie analizowanych zagadnień branżowych – jako materiału pomocniczego dla syntetycznej diagnozy stanu i uwarunkowań rozwoju obszaru Powiatu Tucholskiego.

opracowanie: Adam Stańczyk

Wstęp

Celem niniejszego opracowania jest analiza bezrobocia na terenie powiatu ukierunkowana na identyfikację zagadnień istotnych dla planowania rozwoju powiatu w okresie kolejnych kilku-kilkunastu lat oraz analiza sytuacji materialnej mieszkańców mierzona uzależnieniem od pomocy społecznej.

Zagadnienie bezrobocia w planowaniu regionalnym jest postrzegane przede wszystkim jako wyraz nierównowagi pomiędzy potencjałami danego obszaru (wyrażanymi możliwością absorpcji lokalnej siły roboczej), a wielkością zapotrzebowania na pracę generowaną przez dany obszar. Przy obecnym stanie rozwoju gospodarki, w większości obszaru województwa popyt na pracę istotnie przewyższa jej popyt. Nowe miejsca pracy mogą być tworzone wskutek wydobywania nowych lub rozwój istniejących potencjałów rozwojowych oraz zwiększenia zdolności lokalnych społeczności do podejmowania pracy. W programowaniu rozwoju powiatu na kolejne lata, zagadnienie bezrobocia ma znaczenie przede wszystkim w następujących aspektach:

- jakości życia mieszkańców (ubożenie społeczeństwa spowodowane brakiem pracy, uzależnienie od systemu pomocy społecznej),
- rozwoju gospodarczego - w aspekcie identyfikacji i rozwoju działalności mogących pobudzać lokalne rynki pracy,
- rozwoju gospodarczego – w aspekcie ograniczania popytu na dobra i usługi, spowodowanego niską siłą nabywczą rodzin,
- programowania edukacji – w aspekcie kształcenia kadr dla gospodarki,
- rozwoju społecznego – w aspekcie kształtowania mentalności i postaw społecznych istotnych dla powodzenia na rynku pracy,
- budżetów lokalnych – tak w aspekcie dużego obciążenia pomocą społeczną, jak i utraty potencjalnych dochodów wynikającej z niskiego poziomu przedsiębiorczości (podatki od nieruchomości i udziały w podatkach PIT i CIT).

Niniejsze opracowanie nie ma na celu dokonywania szczegółowych analiz wszystkich aspektów bezrobocia (w zakresie tego zagadnienia ogólnie dostępna jest bardzo szeroka baza informacyjna przygotowywane przez wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy), ale wybór tych zagadnień, które z jednej strony mają wpływ na obecnie obserwowane zróżnicowania rozwoju, a z drugiej – będą miały wpływ na rozwój powiatu i gmin powiatu w przyszłości. Opracowanie skupia się więc na następujących zagadnieniach:

- charakterystyce zróżnicowań wewnątrzpowiatowych,
- charakterystyce zmian wybranych aspektów bezrobocia w okresie ostatnich lat,
- identyfikacji cech specyficznych bezrobocia na terenie powiatu na tle województwa – zwłaszcza tych aspektów, które zasadniczo wyróżniają powiat a mają duże znaczenie dla programowania rozwoju.

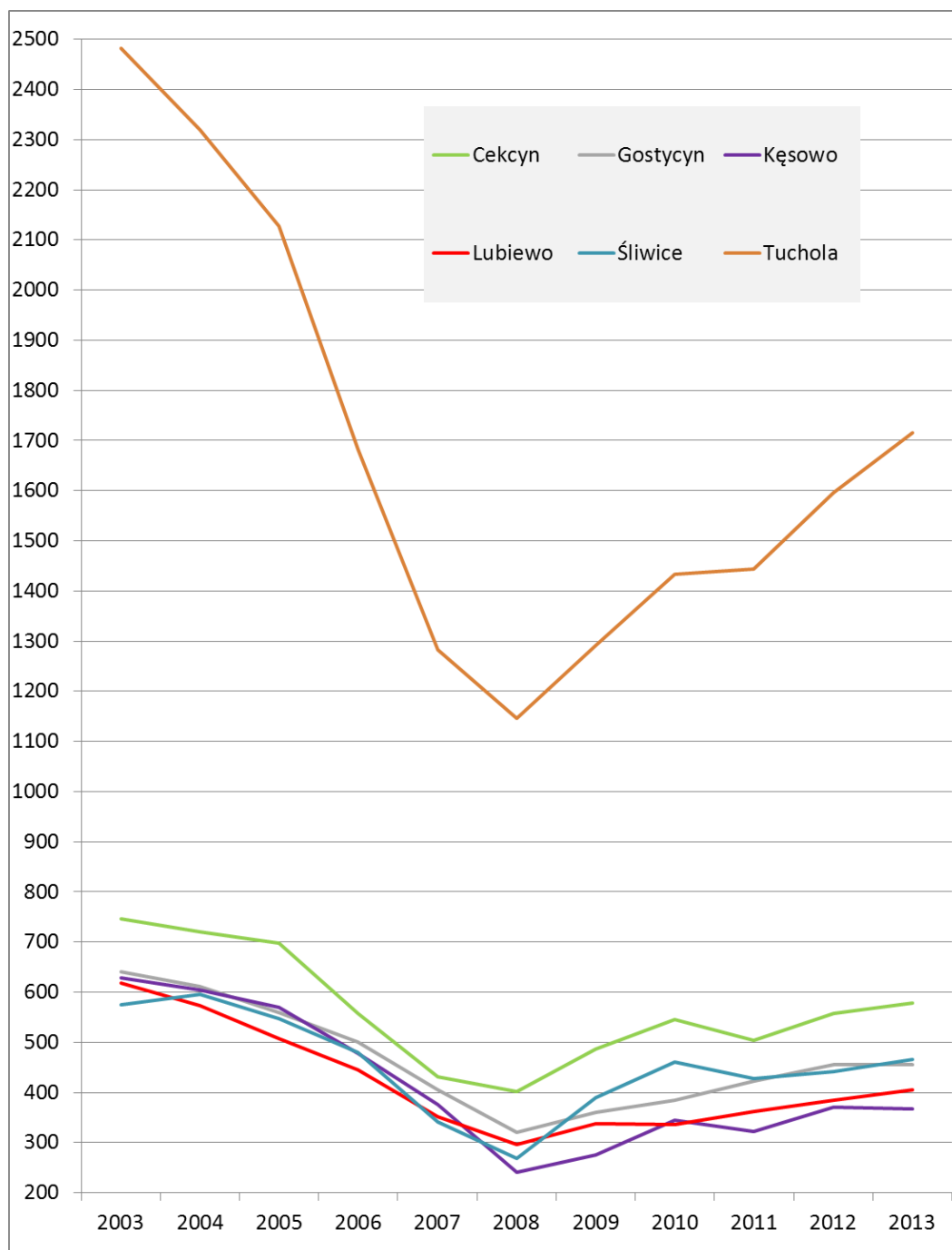
W zakresie części zagadnień – których interpretacja jest powszechnie znana – zrezygnowano z komentarzy, ograniczając się do zamieszczenia tabel statystycznych ukazujących skalę danego zagadnienia oraz pozwalających na dokonanie porównań.

Charakterystyka bezrobocia

Powiat cechuje się stosunkowo niewielkimi zróżnicowaniami stanu bezrobocia. Ponieważ wskaźniki nie są istotnie zróżnicowane, to liczba bezrobotnych nawiązuje do liczby mieszkańców, a więc największą liczbę notuje gmina Tuchola, skupiająca nieco ponad 40% ogółu bezrobotnych w powiecie.

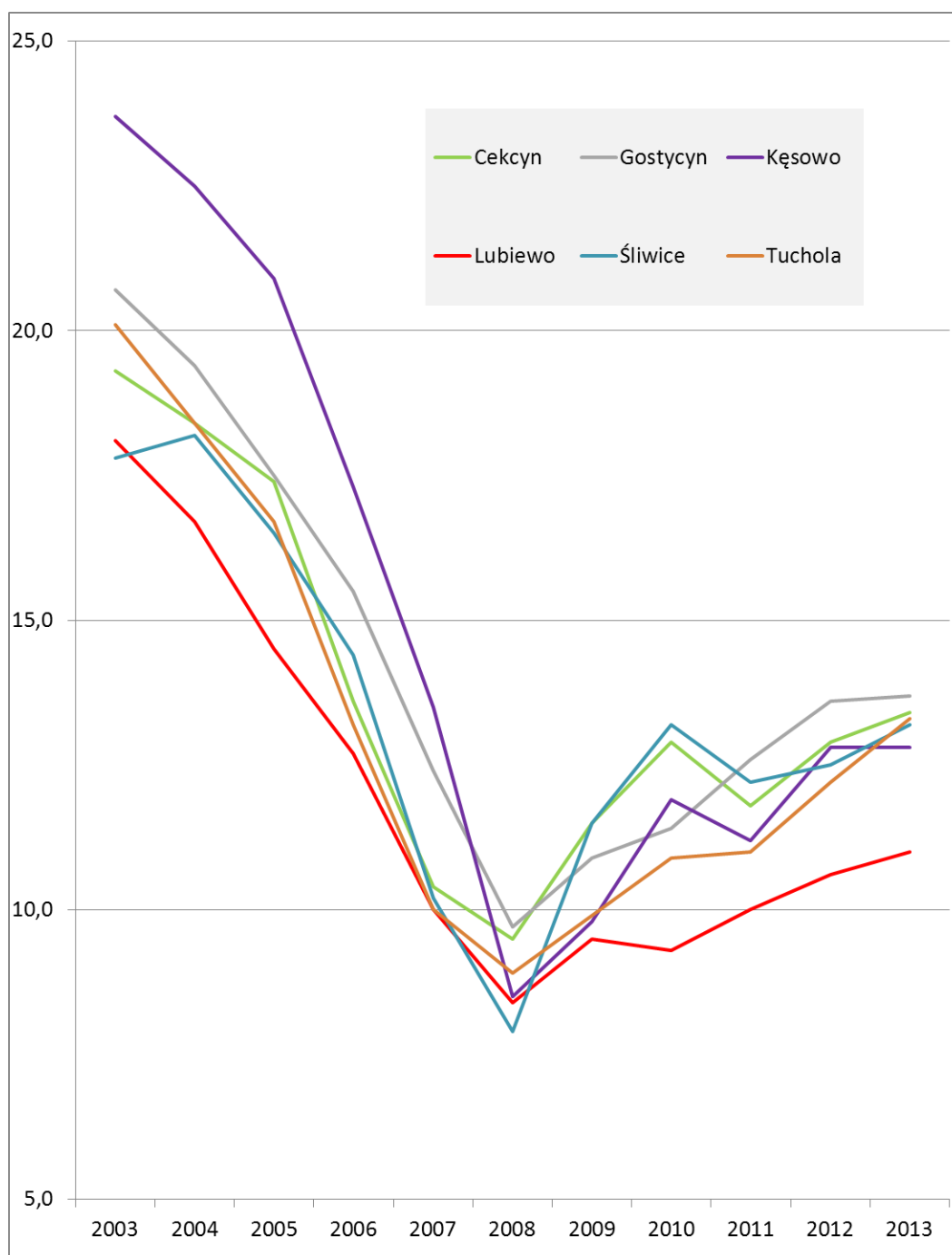
Najkorzystniejszy na terenie powiatu wskaźnik bezrobocia tradycyjnie notuje gmina Lubiewo. Lokuje on gminę w czwartej dziesiątce (wśród 144) gmin województwa. Pozostałe gminy – mimo iż wskaźnik liczby bezrobotnych odniesiony do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym jest tylko nieznacznie gorszy – lokują się w siódmej i ósmej dziesiątce gmin, a więc na stosunkowo korzystnych lokatach na tle województwa. W 2013 roku najgorszy notowany w gminach powiatu wskaźnik (w gminie Gostycyn) wynosił 13,7%, podczas gdy kilka gmin województwa notowało wskaźnik zbliżony lub wyższy od 20%.

Pod względem bezrobocia wśród kobiet, gmina Lubiewo notuje wskaźnik wyraźnie korzystniejszy od pozostałych, ale pozostałe gminy powiatu nie są silnie zróżnicowane.

Rysunek 1. Zmiany liczby osób bezrobotnych w gminach powiatu

Źródło: Na podstawie danych GUS BDL.

Rysunek 2. Zmiany wskaźnika liczby osób bezrobotnych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym w gminach powiatu
Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 1. Podstawowe dane i wskaźniki o bezrobociu na terenie gmin powiatu w latach 2003-13

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
bezrobotni ogółem											
Cekcyn	746	721	698	557	431	401	486	546	504	558	578
Gostycyn	641	611	559	500	405	321	360	385	423	456	456
Kęsowo	629	604	569	478	376	240	276	344	323	371	367
Lubiewo	618	573	507	445	351	297	337	336	362	384	406
Śliwice	574	596	547	479	342	269	390	461	427	442	466
Tuchola	2483	2319	2127	1683	1283	1146	1291	1433	1443	1596	1715
wskaźnik liczby bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (%)											
Cekcyn	19,3	18,4	17,4	13,6	10,4	9,5	11,5	12,9	11,8	12,9	13,4
Gostycyn	20,7	19,4	17,5	15,5	12,4	9,7	10,9	11,4	12,6	13,6	13,7
Kęsowo	23,7	22,5	20,9	17,3	13,5	8,5	9,8	11,9	11,2	12,8	12,8
Lubiewo	18,1	16,7	14,5	12,7	10,0	8,4	9,5	9,3	10,0	10,6	11,0
Śliwice	17,8	18,2	16,5	14,4	10,2	7,9	11,5	13,2	12,2	12,5	13,2
Tuchola	20,1	18,4	16,7	13,2	10,0	8,9	9,9	10,9	11,0	12,2	13,3
bezrobotni - kobiety											
Cekcyn	387	405	416	372	292	259	283	319	305	311	324
Gostycyn	316	312	310	300	272	192	181	217	247	232	250
Kęsowo	319	333	329	297	248	152	165	190	184	198	198
Lubiewo	312	297	296	279	226	155	169	181	201	202	214
Śliwice	291	289	304	296	249	174	220	247	229	236	248
Tuchola	1266	1217	1193	1064	863	682	697	802	829	871	941
udział kobiet (%)											
Cekcyn	51,9	56,2	59,6	66,8	67,7	64,6	58,2	58,4	60,5	55,7	56,1
Gostycyn	49,3	51,1	55,5	60,0	67,2	59,8	50,3	56,4	58,4	50,9	54,8
Kęsowo	50,7	55,1	57,8	62,1	66,0	63,3	59,8	55,2	57,0	53,4	54,0
Lubiewo	50,5	51,8	58,4	62,7	64,4	52,2	50,1	53,9	55,5	52,6	52,7
Śliwice	50,7	48,5	55,6	61,8	72,8	64,7	56,4	53,6	53,6	53,4	53,2
Tuchola	51,0	52,5	56,1	63,2	67,3	59,5	54,0	56,0	57,4	54,6	54,9
zmiana bezrobocia w stosunku do roku poprzedniego (osoby)											
Cekcyn	-25	-23	-141	-126	-30	85	60	-42	54	20	
Gostycyn	-30	-52	-59	-95	-84	39	25	38	33	0	
Kęsowo	-25	-35	-91	-102	-136	36	68	-21	48	-4	
Lubiewo	-45	-66	-62	-94	-54	40	-1	26	22	22	
Śliwice	22	-49	-68	-137	-73	121	71	-34	15	24	
Tuchola	-164	-192	-444	-400	-137	145	142	10	153	119	
zmiana bezrobocia w stosunku do roku poprzedniego (%)											
Cekcyn	-3,4	-3,2	-20,2	-22,6	-7,0	21,2	12,3	-7,7	10,7	3,6	
Gostycyn	-4,7	-8,5	-10,6	-19,0	-20,7	12,1	6,9	9,9	7,8	0,0	
Kęsowo	-4,0	-5,8	-16,0	-21,3	-36,2	15,0	24,6	-6,1	14,9	-1,1	
Lubiewo	-7,3	-11,5	-12,2	-21,1	-15,4	13,5	-0,3	7,7	6,1	5,7	
Śliwice	3,8	-8,2	-12,4	-28,6	-21,3	45,0	18,2	-7,4	3,5	5,4	
Tuchola	-6,6	-8,3	-20,9	-23,8	-10,7	12,7	11,0	0,7	10,6	7,5	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 2. Udział gmin w ogólnej liczbie bezrobotnych na terenie powiatu (%) w latach 2003-13

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Cekcyn	13,1	13,3	13,9	13,4	13,5	15,0	15,5	15,6	14,5	14,7	14,5
Gostycyn	11,3	11,3	11,2	12,1	12,7	12,0	11,5	11,0	12,1	12,0	11,4
Kęsowo	11,1	11,1	11,4	11,5	11,8	9,0	8,8	9,8	9,3	9,7	9,2
Lubiewo	10,9	10,6	10,1	10,7	11,0	11,1	10,7	9,6	10,4	10,1	10,2
Śliwice	10,1	11,0	10,9	11,6	10,7	10,1	12,4	13,2	12,3	11,6	11,7
Tuchola	43,6	42,8	42,5	40,6	40,2	42,9	41,1	40,9	41,4	41,9	43,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 3. Udział gmin w ogólnej liczbie bezrobotnych na terenie powiatu (%) w roku 2013 według płci

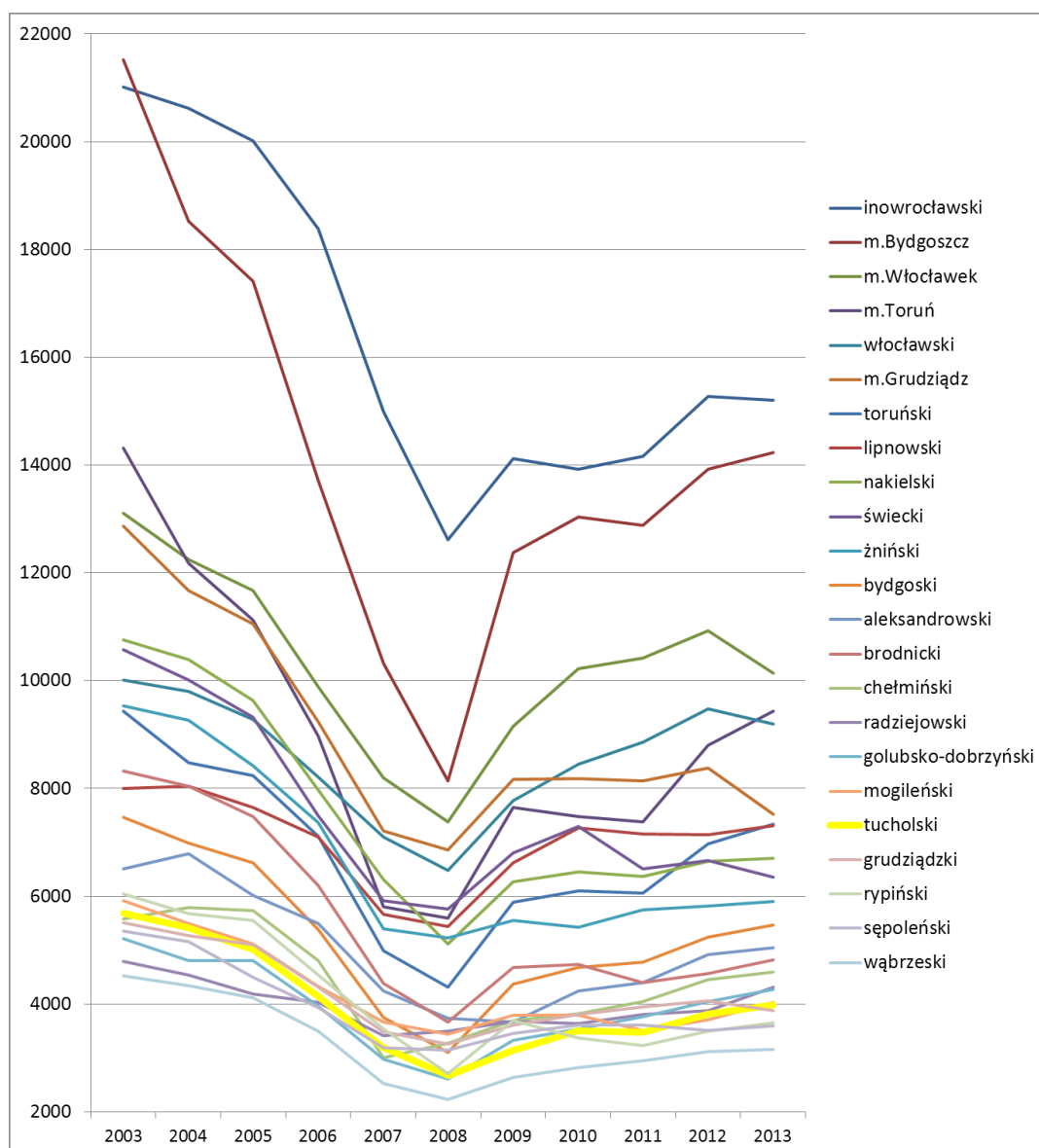
	udział gminy w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w powiecie (%)			udział gminy w liczbie bezrobotnych w powiecie (%)		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Cekcyn	14,1	14,1	14,1	14,5	14,0	14,9
Gostycyn	10,9	11,0	10,8	11,4	11,4	11,5
Kęsowo	9,4	9,5	9,2	9,2	9,3	9,1
Lubiewo	12,0	12,2	11,8	10,2	10,6	9,8
Śliwice	11,5	11,9	11,1	11,7	12,0	11,4
Tuchola	42,1	41,3	43,1	43,0	42,7	43,3

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 4. Pozycja gmin powiatu na tle województwa pod względem różnych wskaźników bezrobocia w latach 2003-2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
pozycja gminy pod względem wskaźnika bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (%) – na 144 gminy województwa – bezrobocie ogółem											
Cekcyn	68	70	71	46	51	56	60	96	62	72	73
Gostycyn	91	89	73	75	91	62	50	57	75	81	77
Kęsowo	133	131	126	114	108	36	30	69	52	68	58
Lubiewo	48	40	30	30	39	33	29	24	32	33	34
Śliwice	44	62	53	58	44	27	60	100	69	59	65
Tuchola	81	70	59	39	39	42	33	42	48	52	70
pozycja gminy pod względem wskaźnika bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (%) – na 144 gminy województwa – bezrobocie wśród mężczyzn											
Cekcyn	62	44	39	22	36	43	42	63	47	66	64
Gostycyn	106	95	66	65	64	66	71	51	63	96	76
Kęsowo	133	113	97	73	83	33	17	62	51	74	60
Lubiewo	57	43	18	23	42	66	34	26	41	43	42
Śliwice	49	85	50	42	16	23	48	90	73	62	68
Tuchola	89	73	59	31	38	57	38	51	53	62	76
pozycja gminy pod względem wskaźnika bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (%) – na 144 gminy województwa – bezrobocie wśród kobiet											
Cekcyn	76	98	103	86	76	76	86	111	80	79	76
Gostycyn	80	86	83	95	109	65	40	64	89	62	81
Kęsowo	129	138	137	133	124	49	49	74	54	60	56
Lubiewo	50	41	46	51	52	20	23	24	33	29	32
Śliwice	46	47	69	82	86	45	78	101	65	59	70
Tuchola	71	65	60	54	52	41	32	43	43	51	62

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Rysunek 3. Zmiany liczby bezrobotnych w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2003-13

Źródło: Na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 5. Zmiany wielkości bezrobocia w gminach powiatu w latach 2003-2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba bezrobotnych w powiecie	5691	5424	5007	4142	3188	2674	3140	3505	3482	3807	3988
zmiana w stosunku do poprzedniego roku (osoby)		-267	-417	-865	-954	-514	466	365	-23	325	181
zmiana w stosunku do poprzedniego roku (%)		-4,7	-7,7	-17,3	-23,0	-16,1	17,4	11,6	-0,7	9,3	4,8
pozycja powiatu	7	6	5	5	4	3	2	3	3	5	5
udział powiatu w ogólnej liczbie bezrobotnych w województwie	2,7	2,7	2,7	2,6	2,6	2,4	2,3	2,5	2,5	2,6	2,7
udział powiatu w ogólnej liczbie bezrobotnych w województwie (poza powiatami grodzkimi)	3,8	3,7	3,7	3,5	3,5	3,2	3,2	3,5	3,5	3,6	3,7

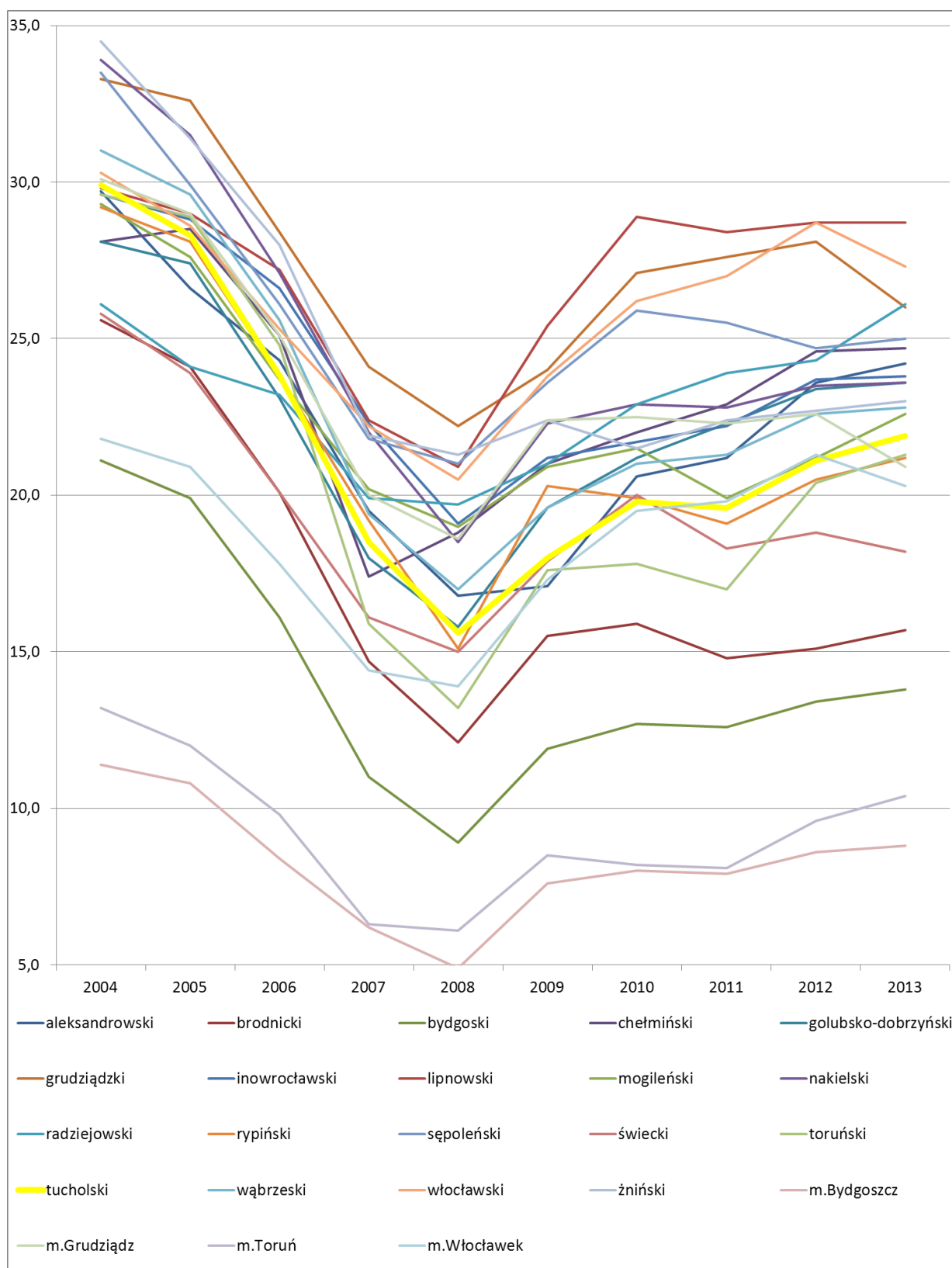
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 6. Porównanie stopy bezrobocia w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2003-2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
aleksandrowski	29,7	26,6	24,3	19,5	16,8	17,1	20,6	21,2	23,6	24,2
brodnicki	25,6	24,1	20,1	14,7	12,1	15,5	15,9	14,8	15,1	15,7
bydgoski	21,1	19,9	16,1	11,0	8,9	11,9	12,7	12,6	13,4	13,8
chełmiński	28,1	28,5	25,1	17,4	18,8	21,0	22,0	22,9	24,6	24,7
golubsko-dobrzyński	28,1	27,4	23,1	18,0	15,8	19,6	21,2	22,3	23,4	23,6
grudziądzki	33,3	32,6	28,4	24,1	22,2	24,0	27,1	27,6	28,1	26,0
inowrocławski	29,6	28,8	26,6	22,3	19,1	21,2	21,7	22,2	23,7	23,8
lipnowski	29,8	29,0	27,2	22,4	20,9	25,4	28,9	28,4	28,7	28,7
mogileński	29,3	27,6	23,7	20,2	19,0	20,9	21,5	19,9	21,2	22,6
nakielski	33,9	31,5	27,1	22,0	18,5	22,3	22,9	22,8	23,5	23,6
radziejowski	26,1	24,1	23,2	19,9	19,7	21,0	22,9	23,9	24,3	26,1
rypiński	29,2	28,1	23,8	19,2	15,1	20,3	19,9	19,1	20,5	21,2
sępoleński	33,5	29,9	26,1	21,8	21,0	23,6	25,9	25,5	24,7	25,0
świecki	25,8	23,9	20,1	16,1	15,0	17,9	20,0	18,3	18,8	18,2
toruński	29,6	28,9	24,8	15,9	13,2	17,6	17,8	17,0	20,4	21,3
tucholski	29,9	28,3	23,8	18,5	15,6	18,0	19,8	19,6	21,1	21,9
wąbrzeski	31,0	29,6	25,6	19,4	17,0	19,6	21,0	21,3	22,6	22,8
włocławski	30,3	28,6	25,3	22,2	20,5	23,8	26,2	27,0	28,7	27,3
żniński	34,5	31,4	28,0	21,9	21,3	22,4	21,5	22,4	22,7	23,0
m.Bydgoszcz	11,4	10,8	8,4	6,2	4,9	7,6	8,0	7,9	8,6	8,8
m.Grudziądz	30,1	29,0	25,1	20,0	18,6	22,4	22,5	22,3	22,6	20,9
m.Toruń	13,2	12,0	9,8	6,3	6,1	8,5	8,2	8,1	9,6	10,4
m.Włocławek	21,8	20,9	17,8	14,4	13,9	17,3	19,5	19,8	21,3	20,3
powiat tucholski na tle powiatów ziemskich (im wyższa lokata – tym korzystniejsza sytuacja)	13	9	8	7	6	6	4	6	6	6
powiat tucholski na tle kraju (% średniej krajowej)	157,4	160,8	160,8	165,2	164,2	148,8	159,7	156,8	157,5	162,7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Powiat tucholski w ostatniej dekadzie cechuje się ustabilizowaną, obiektywnie niekorzystną, ale stosunkowo dobrą na tle województwa kujawsko-pomorskiego, sytuacją na rynku pracy. Stopa bezrobocia w powiecie wynosi corocznie około 160% średniej krajowej. Oznacza to, że powiat (podobnie jak województwo) naśladuje trendy ogólnokrajowe – wraz z poprawą lub pogorszeniem ogólnej sytuacji na rynku pracy w kraju, analogicznie poprawia się lub pogarsza sytuacja powiatu, ale relacje w stosunku do innych obszarów pozostają niemal niezmiennie. Dlatego też, pomimo pewnych zmian stopy bezrobocia w ostatnich latach (np. w ostatnich latach wahała się ona w przedziale kilku punktów procentowych), powiat zachowuje 6. pozycję wśród powiatów ziemskich. W ostatnich latach tylko powiaty bydgoski, brodnicki, świecki oraz rypiński i toruński notują korzystniejsze wskaźniki, choć sytuacja dwóch ostatnich powiatów jest tylko nieznacznie lepsza niż tucholskiego. Warto także zauważyć, że dwa powiaty grodzkie na terenie województwa – Grudziądz i Włocławek, wykazują wskaźnik tylko minimalnie korzystniejszy, mimo że właśnie w dużych miastach sytuacja jest zazwyczaj korzystniejsza, niż w powiatach ziemskich.

Rysunek 4. Zmiany stopy bezrobocia w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2004-13

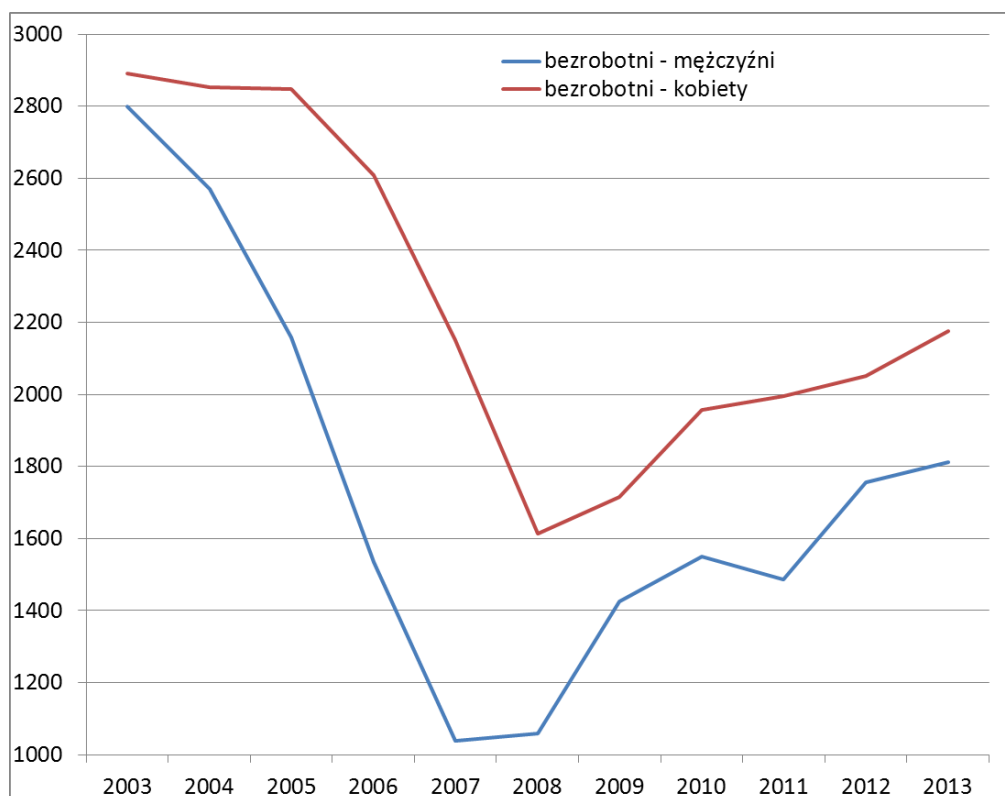
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Na terenie powiatu tucholskiego w roku 2013 wśród 3988 osób bezrobotnych, 2175 (a więc 54,5%) stanowiły kobiety. Większy udział kobiet wśród bezrobotnych jest zjawiskiem powszechnym, a wskaźnik notowany w powiecie tucholskim należy do typowych (oddaje typową nierównowagę płci wśród bezrobotnych wyrażającą się w większości powiatów w proporcji 52-58:48-42). Analizując okres 2003-2013 przewaga liczby kobiet miała miejsce corocznie, ale w latach 2006-2008 kobiety stanowiły ponad 60% bezrobotnych (w roku 2007 – nawet ponad 67%).

Odnosząc liczbę bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym obserwuje się większe dysproporcje pomiędzy płciami, bowiem przy krótszym okresie wieku produkcyjnego, nieco większa bezwzględna liczba osób bezrobotnych powoduje, że wskaźnik bezrobocia dla kobiet jest wyraźnie wyższy niż dla mężczyzn. Różnica ta przeciętnie wynosi 4 osoby na 100 mieszkańców – to znaczy o ile wskaźnik udziału bezrobotnych mężczyzn w ludności w wieku produkcyjnym wynosił w roku 2013 11,0% to w grupie kobiet było to 15,3%.

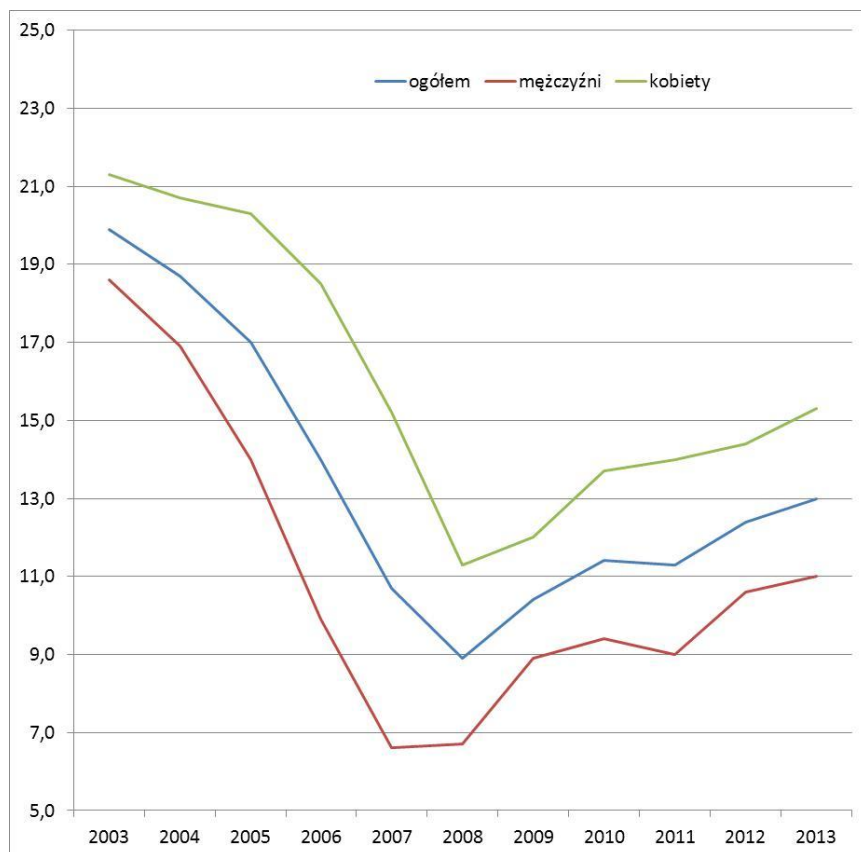
W skali poszczególnych gmin powiatu nierównowaga płci wśród osób bezrobotnych jest bardzo podobna – największy udział kobiet wśród bezrobotnych notuje gmina Cekcyn (56,1%) a najmniejszy – gmina Lubiewo (52,7%).

Wskaźnik liczby osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym dla mężczyzn kształtuje się w gminach powiatu w przedziale 9,5-11,4%, a dla kobiet w przedziale 12,8%-16,2%.

Rysunek 5. Zmiany liczby bezrobotnych w powiecie tucholskim według płci w latach 2003-13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Rysunek 6. Zmiany wskaźnika liczby bezrobotnych według płci w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym w powiecie tucholskim w latach 2003-13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 7. Udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2003-2013

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
aleksandrowski	48,6	48,1	50,2	51,7	56,3	53,8	49,5	48,8	51,0	49,1	49,3
brodnicki	52,6	54,8	57,9	61,4	69,4	63,7	57,3	58,4	61,2	58,8	60,3
bydgoski	53,5	55,7	57,0	60,7	63,3	58,9	52,7	53,3	56,1	53,7	53,5
chełmiński	56,7	55,4	56,8	57,8	58,4	55,7	54,3	53,1	54,4	53,7	53,1
golubsko-dobrzyński	51,8	52,1	53,3	59,2	62,1	60,1	50,5	53,8	56,1	54,3	56,6
grudziądzki	53,0	54,0	55,3	59,7	64,5	62,1	55,8	56,0	59,3	57,1	56,1
inowrocławski	56,1	54,6	56,2	57,7	61,4	61,3	56,6	56,9	58,3	55,8	54,7
lipnowski	48,8	49,3	50,2	53,5	57,1	57,5	52,1	50,7	53,5	50,7	51,1
mogileński	57,1	56,7	57,7	65,3	69,2	68,6	59,9	60,1	62,9	59,2	58,0
nakielski	53,9	52,5	55,9	61,9	63,1	61,2	53,8	54,5	55,6	54,2	52,3
radziejowski	50,2	48,6	47,7	50,1	53,1	53,1	50,4	52,2	53,1	51,9	52,1
rypiński	51,6	52,2	53,8	60,2	66,5	65,2	57,8	60,4	63,3	60,0	60,6
sępoleński	51,8	55,9	58,7	62,3	67,1	61,2	54,8	53,5	56,0	55,5	55,3
świecki	54,4	57,1	58,3	63,9	65,4	64,9	56,2	55,6	57,8	56,1	56,6
toruński	52,1	53,6	53,9	56,0	58,8	57,7	51,1	54,2	55,3	55,4	55,6
tucholski	50,8	52,6	56,9	63,0	67,4	60,4	54,6	55,8	57,3	53,8	54,5
wąbrzeski	51,8	53,6	53,7	56,9	57,8	56,5	52,7	53,1	55,8	57,0	56,2
włocławski	49,5	50,3	52,1	55,1	57,0	55,5	51,8	51,8	53,9	51,9	52,7
żniński	55,1	55,5	57,0	61,5	67,3	67,6	58,3	58,2	58,1	56,4	55,6
m.Bydgoszcz	52,7	54,0	55,3	57,6	59,2	58,7	51,5	51,9	53,3	51,9	51,3
m.Grudziądz	55,2	56,4	56,4	58,9	62,5	59,7	53,8	54,6	57,0	53,2	52,4
m.Toruń	54,3	56,1	56,7	59,4	61,4	56,7	49,8	53,1	54,2	52,0	52,2
m.Włocławek	52,8	52,9	54,3	57,3	59,7	56,8	52,9	53,4	54,4	52,9	53,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 8. Struktura bezrobotnych wg wieku i płci w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2013 (% ogółu bezrobotnych w powiecie, % ogółu bezrobotnych wśród mężczyzn w powiecie, % ogółu bezrobotnych wśród kobiet w powiecie)

	24 lata i mniej			25-34			35-44			45-54			55 i więcej		
	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K
aleksandrowski	19,3	19,0	19,5	28,9	26,4	31,5	21,5	20,3	22,7	18,0	19,2	16,8	12,3	15,2	9,4
brodnicki	24,4	20,5	27,0	28,5	24,7	31,0	19,5	17,9	20,6	16,9	19,2	15,5	10,7	17,8	6,0
bydgoski	20,1	20,6	19,6	27,6	22,9	31,6	19,9	17,5	22,0	19,6	20,5	18,9	12,8	18,5	7,9
chełmiński	21,1	20,6	21,5	27,6	24,3	30,4	20,5	19,3	21,5	19,8	20,6	19,1	11,1	15,2	7,5
golubsko-dobrzyński	24,9	23,8	25,8	29,7	25,6	32,9	19,7	19,2	20,1	17,4	18,6	16,4	8,3	12,9	4,8
grudziądzki	22,3	20,8	23,4	26,9	24,1	29,1	21,7	20,2	22,8	19,0	20,0	18,1	10,2	14,9	6,5
inowrocławski	18,8	19,5	18,2	28,5	25,9	30,6	21,7	20,1	23,0	19,1	18,4	19,7	11,9	16,1	8,5
lipnowski	24,6	24,2	25,1	29,8	27,0	32,4	21,9	21,3	22,5	15,6	16,2	15,0	8,1	11,2	5,1
mogileński	23,3	24,7	22,4	28,8	26,6	30,5	21,5	18,6	23,7	16,9	16,5	17,2	9,4	13,7	6,2
nakielski	21,7	21,1	22,1	27,6	22,9	31,9	20,4	18,8	21,9	18,4	20,5	16,5	11,9	16,8	7,6
radziejowski	23,8	23,9	23,7	28,9	27,5	30,2	20,3	18,5	22,0	17,5	17,8	17,2	9,5	12,3	6,9
rypiński	24,6	24,7	24,6	28,9	23,1	32,6	18,2	16,0	19,5	17,6	19,8	16,2	10,8	16,4	7,1
sępoleński	22,8	22,9	22,7	27,8	24,0	30,9	19,6	16,8	21,9	17,9	19,3	16,8	11,8	17,0	7,6
świecki	23,5	23,0	24,0	26,9	22,6	30,2	21,1	19,8	22,0	17,8	18,5	17,3	10,7	16,2	6,5
toruński	21,5	23,4	20,0	30,1	26,6	32,8	21,5	18,2	24,2	16,7	16,7	16,7	10,2	15,1	6,3
tucholski	25,9	24,9	26,8	29,8	25,3	33,6	18,0	15,8	19,8	16,9	19,5	14,7	9,4	14,6	5,1
wąbrzeski	20,9	19,8	21,8	28,6	26,2	30,6	21,1	19,0	22,7	18,8	20,5	17,4	10,6	14,6	7,5
włocławski	18,2	18,1	18,2	28,3	25,4	30,9	23,0	20,5	25,2	19,9	20,7	19,2	10,6	15,3	6,5
żniński	20,6	19,8	21,1	27,9	25,8	29,7	21,6	19,1	23,7	18,8	19,8	18,0	11,0	15,5	7,5
m.Bydgoszcz	12,3	11,6	12,9	27,2	23,1	31,2	20,9	19,4	22,3	20,8	20,8	20,8	18,8	25,0	12,8
m.Grudziądz	14,8	13,7	15,8	27,2	24,0	30,0	20,2	19,6	20,7	21,9	22,1	21,8	15,9	20,6	11,7
m.Toruń	14,9	16,0	13,9	28,9	26,5	31,1	21,7	19,9	23,3	18,3	16,7	19,8	16,3	21,0	11,9
m.Włocławek	12,6	12,8	12,5	25,7	23,4	27,6	25,1	24,6	25,6	21,6	20,9	22,2	15,0	18,2	12,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

W strukturze bezrobotnych według grup wiekowych powiat tucholski wyróżnia się bardzo dużym udziałem grupy najmłodszej, a co za tym idzie – niskim udziałem grup starszych. W roku 2013 na ogółem 3988 osoby pozostające bez pracy, aż 1033 stanowiły osoby poniżej 25 roku życia, 1190 – osoby z grupy 25 – 34 lat, 716 – osoby z grupy 35-44 lata, 673 – osoby z grupy 45-54 lata, a 376 – osoby starsze niż 55 lat. Udział najmłodszej grupy stanowił 25,9% ogółu i był najwyższy wśród powiatów województwa (średnia dla powiatów ziemskich wynosiła 21,7%). Także kolejna grupa (25-34) jest w powiecie tucholskim nad reprezentowana – bezrobotni w tym wieku stanowili 29,8% ogółu (drugi najwyższy udział wśród powiatów ziemskich). W tej grupie wiekowej znajduje się aż 1/3 wszystkich bezrobotnych kobiet w powiecie (jest to najwyższy wskaźnik wśród powiatów). W kolejnych grupach wiekowych powiat tucholski lokuje się na przeciwnej stronie skali – wśród powiatów o najniższych udziałach – jednak tu różnice wartości wskaźników pomiędzy poszczególnymi powiatami nie są już tak duże. Podkreślić więc należy, że na terenie powiatu w dużo większym stopniu, niż w innych częściach województwa zaznacza się problem bezrobocia wśród ludności młodej.

Tabela 9. Porównanie struktury bezrobotnych wg wieku i płci w powiecie tucholskim oraz przeciętnie w powiatach ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2013 (% ogółu bezrobotnych, % ogółu bezrobotnych wśród mężczyzn, % ogółu bezrobotnych wśród kobiet)

	24 lata i mniej			25-34			35-44			45-54			55 i więcej		
	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K	O	M	K
powiat tucholski	25,9	24,9	26,8	29,8	25,3	33,6	18,0	15,8	19,8	16,9	19,5	14,7	9,4	14,6	5,1
powiaty ziemskie	21,7	21,4	21,9	28,5	25,2	31,2	20,9	19,1	22,5	18,2	19,0	17,5	10,7	15,3	7,0

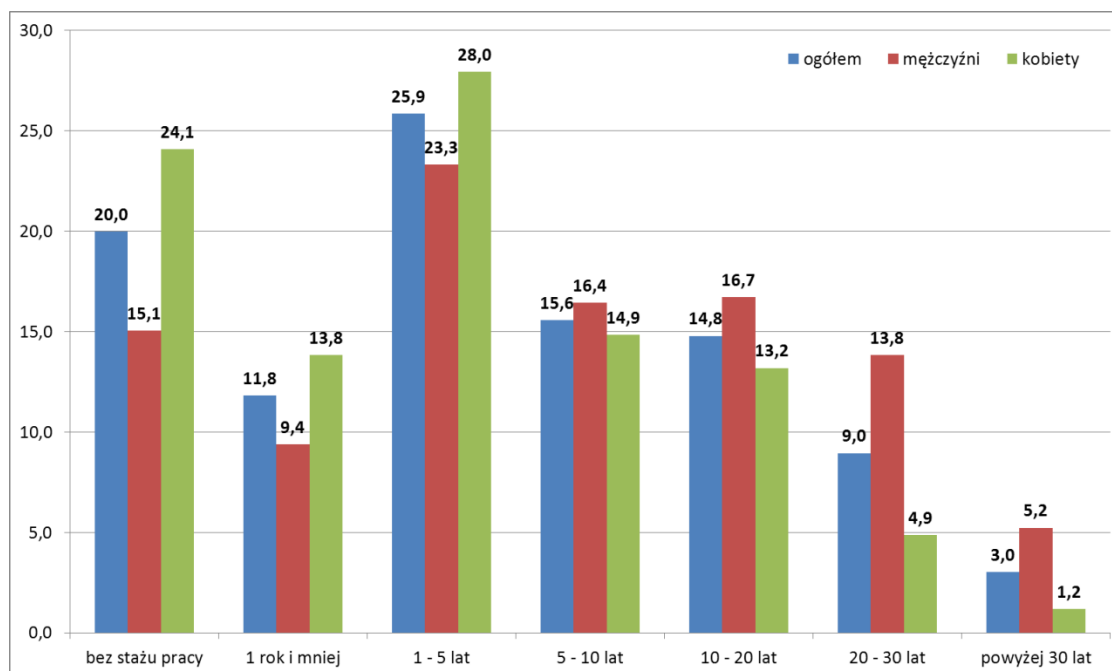
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 10. Charakterystyka wybranych aspektów bezrobocia w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2013

wartości bezwzględne	ogółem	osoby poprzednio pracujące ogółem	osoby poprzednio pracujące zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu	osoby dotychczas niepracujące ogółem	zamieszkali na wsi	zamieszkali w mieście	z prawem do zasiłku	bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	bezrobotni wyrejestrowani ogółem	bezrobotni wyrejestrowani z tytułu podjęcia pracy	absolwenci ogółem	absolwenci szkół wyższych, którzy nie ukończyli 27 lat
aleksandrowski	5049	4205	248	844	2867	2182	790	553	499	199	245	41
brodnicki	4822	4044	170	778	2877	1945	622	681	445	271	399	47
bydgoski	5460	4662	241	798	3965	1495	791	721	475	233	303	58
chełmiński	4595	4031	308	564	2921	1674	839	416	304	125	229	22
golubsko-dobrzyński	4274	3356	258	918	2495	1779	640	383	361	230	278	45
grudziądzki	3872	3257	86	615	3282	590	613	501	379	246	206	27
inowrocławski	15198	12937	792	2261	5485	9713	2711	1397	1152	835	770	101
lipnowski	7315	5067	271	2248	5144	2171	1026	832	493	369	424	66
mogileński	4028	3351	230	677	2467	1561	795	444	384	244	286	39
nakielski	6703	5698	389	1005	3825	2878	1268	801	540	312	440	68
radziejowski	4309	3160	10	1149	3230	1079	536	376	247	178	290	57
rypiński	3645	2864	13	781	2271	1374	313	433	257	133	258	32
sępoleński	3597	3020	113	577	2144	1453	728	762	358	238	198	24
świecki	6350	5386	327	964	4482	1868	780	853	696	454	420	38
toruński	7345	6080	541	1265	5672	1673	813	872	557	266	422	58
tucholski	3988	3191	181	797	2869	1119	719	442	363	254	283	31
wąbrzeski	3166	2634	63	532	1876	1290	561	283	259	171	149	16
włocławski	9190	7028	180	2162	7271	1919	1141	840	645	435	446	86
żniński	5907	5037	164	870	3533	2374	1184	624	558	356	345	57
m.Bydgoszcz	14233	12808	912	1425	0	14233	2285	1590	1513	739	656	224
m.Grudziądz	7523	6767	241	756	0	7523	1359	1038	853	513	263	40
m.Toruń	9433	8502	528	931	0	9433	1317	888	927	465	419	139
m.Włocławek	10143	8602	312	1541	0	10143	1351	845	824	400	378	76
%	ogółem	osoby poprzednio pracujące ogółem	osoby poprzednio pracujące zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu	osoby dotychczas niepracujące ogółem	zamieszkali na wsi	zamieszkali w mieście	z prawem do zasiłku	bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	bezrobotni wyrejestrowani ogółem	bezrobotni wyrejestrowani z tytułu podjęcia pracy	absolwenci ogółem	absolwenci szkół wyższych, którzy nie ukończyli 27 lat
aleksandrowski	100,0	83,3	4,9	16,7	56,8	43,2	15,6	11,0	9,9	3,9	4,9	0,8
brodnicki	100,0	83,9	3,5	16,1	59,7	40,3	12,9	14,1	9,2	5,6	8,3	1,0
bydgoski	100,0	85,4	4,4	14,6	72,6	27,4	14,5	13,2	8,7	4,3	5,5	1,1
chełmiński	100,0	87,7	6,7	12,3	63,6	36,4	18,3	9,1	6,6	2,7	5,0	0,5
golubsko-dobrzyński	100,0	78,5	6,0	21,5	58,4	41,6	15,0	9,0	8,4	5,4	6,5	1,1
grudziądzki	100,0	84,1	2,2	15,9	84,8	15,2	15,8	12,9	9,8	6,4	5,3	0,7
inowrocławski	100,0	85,1	5,2	14,9	36,1	63,9	17,8	9,2	7,6	5,5	5,1	0,7
lipnowski	100,0	69,3	3,7	30,7	70,3	29,7	14,0	11,4	6,7	5,0	5,8	0,9
mogileński	100,0	83,2	5,7	16,8	61,2	38,8	19,7	11,0	9,5	6,1	7,1	1,0
nakielski	100,0	85,0	5,8	15,0	57,1	42,9	18,9	11,9	8,1	4,7	6,6	1,0
radziejowski	100,0	73,3	0,2	26,7	75,0	25,0	12,4	8,7	5,7	4,1	6,7	1,3
rypiński	100,0	78,6	0,4	21,4	62,3	37,7	8,6	11,9	7,1	3,6	7,1	0,9
sępoleński	100,0	84,0	3,1	16,0	59,6	40,4	20,2	21,2	10,0	6,6	5,5	0,7
świecki	100,0	84,8	5,1	15,2	70,6	29,4	12,3	13,4	11,0	7,1	6,6	0,6
toruński	100,0	82,8	7,4	17,2	77,2	22,8	11,1	11,9	7,6	3,6	5,7	0,8
tucholski	100,0	80,0	4,5	20,0	71,9	28,1	18,0	11,1	9,1	6,4	7,1	0,8
wąbrzeski	100,0	83,2	2,0	16,8	59,3	40,7	17,7	8,9	8,2	5,4	4,7	0,5
włocławski	100,0	76,5	2,0	23,5	79,1	20,9	12,4	9,1	7,0	4,7	4,9	0,9
żniński	100,0	85,3	2,8	14,7	59,8	40,2	20,0	10,6	9,4	6,0	5,8	1,0
m.Bydgoszcz	100,0	90,0	6,4	10,0	0,0	100,0	16,1	11,2	10,6	5,2	4,6	1,6
m.Grudziądz	100,0	90,0	3,2	10,0	0,0	100,0	18,1	13,8	11,3	6,8	3,5	0,5
m.Toruń	100,0	90,1	5,6	9,9	0,0	100,0	14,0	9,4	9,8	4,9	4,4	1,5
m.Włocławek	100,0	84,8	3,1	15,2	0,0	100,0	13,3	8,3	8,1	3,9	3,7	0,7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Struktura bezrobotnych według stażu pracy wskazuje na szczególnie trudną sytuację osób dotąd nie pracujących – którzy stanowią aż 20% ogółu bezrobotnych, przy czym osoby nie mające stażu pracy wśród bezrobotnych mężczyzn stanowią 15% a wśród bezrobotnych kobiet – ponad 24% ogółu. W każdym z tych aspektów – są to jedne z najwyższych wskaźników wśród powiatów województwa. Inną cechą charakterystyczną jest bardzo mały udział wśród bezrobotnych osób mających niewielki staż pracy (do 1 roku) – pod tym względem powiat prezentuje najniższy wskaźnik w województwie, co świadczy o tym, że jeśli już mieszkańcy powiatu znajdują zatrudnienie, to bardzo rzadko dochodzi do rozwiązania stosunku pracy w ciągu pierwszego roku pracy. Pozostałe wskaźniki związane ze strukturą bezrobocia wg stażu pracy są typowe i nie wyróżniają powiatu tucholskiego. Podobnie jak w innych powiatach wysoki jest wśród bezrobotnych udział osób, które mają zaledwie kilkuletni staż pracy (1/4 stanowią osoby o stażu 1-5 lat, a ponad 15% osoby o stażu 5-10 lat). Generalnie wraz ze wzrostem stażu pracy maleje ryzyko pozostania bez pracy – osoby, które mają co najmniej 20-letni staż pracy stanowią tylko 12% ogółu bezrobotnych (choć wśród mężczyzn – aż 19%, a wśród kobiet – zaledwie 6%; wskaźnik dla mężczyzn jest tu dość wysoki na tle powiatów ziemskich, dla kobiet - typowy).

Rysunek 7. Struktura bezrobotnych wg stażu pracy i według płci w powiecie tucholskim w roku 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 11. Struktura bezrobotnych wg stażu pracy w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2013 – ogółem, wśród mężczyzn, wśród kobiet

Jednostka terytorialna	ogółem	bez stażu pracy	1 rok i mniej	1 - 5 lat	5 - 10 lat	10 - 20 lat	20 - 30 lat	powyżej 30 lat	bez stażu pracy	1 rok i mniej	1 - 5 lat	5 - 10 lat	10 - 20 lat	20 - 30 lat	powyżej 30 lat
Ogółem															
wartości bezwzględne									% ogółu						
aleksandrowski	5049	844	799	1273	770	761	443	159	16,7	15,8	25,2	15,3	15,1	8,8	3,1
brodnicki	4822	778	802	1373	703	635	399	132	16,1	16,6	28,5	14,6	13,2	8,3	2,7
bydgoski	5460	798	755	1297	794	944	597	275	14,6	13,8	23,8	14,5	17,3	10,9	5,0
chełmiński	4595	564	639	1230	775	765	445	177	12,3	13,9	26,8	16,9	16,6	9,7	3,9
golubsko-dobrzyński	4274	918	693	1143	614	575	260	71	21,5	16,2	26,7	14,4	13,5	6,1	1,7
grudziądzki	3872	615	630	1132	535	604	281	75	15,9	16,3	29,2	13,8	15,6	7,3	1,9
inowrocławski	15198	2261	2372	3654	2311	2443	1558	599	14,9	15,6	24,0	15,2	16,1	10,3	3,9

lipnowski	7315	2248	1024	1718	988	853	407	77	30,7	14,0	23,5	13,5	11,7	5,6	1,1
mogileński	4028	677	581	1109	628	619	312	102	16,8	14,4	27,5	15,6	15,4	7,7	2,5
nakielski	6703	1005	834	1727	1062	1105	705	265	15,0	12,4	25,8	15,8	16,5	10,5	4,0
radziejowski	4309	1149	824	985	608	471	235	37	26,7	19,1	22,9	14,1	10,9	5,5	0,9
rypiński	3645	781	573	1030	511	443	234	73	21,4	15,7	28,3	14,0	12,2	6,4	2,0
sępoleński	3597	577	447	967	552	553	359	142	16,0	12,4	26,9	15,3	15,4	10,0	3,9
świecki	6350	964	973	1738	949	933	607	186	15,2	15,3	27,4	14,9	14,7	9,6	2,9
toruński	7345	1265	991	1846	1165	1193	651	234	17,2	13,5	25,1	15,9	16,2	8,9	3,2
tucholski	3988	797	471	1031	621	590	357	121	20,0	11,8	25,9	15,6	14,8	9,0	3,0
wąbrzeski	3166	532	444	876	543	453	244	74	16,8	14,0	27,7	17,2	14,3	7,7	2,3
włocławski	9190	2162	1580	2130	1365	1177	638	138	23,5	17,2	23,2	14,9	12,8	6,9	1,5
żniński	5907	870	733	1596	965	987	552	204	14,7	12,4	27,0	16,3	16,7	9,3	3,5
m.Bydgoszcz	14233	1425	2109	2798	2067	2533	2186	1115	10,0	14,8	19,7	14,5	17,8	15,4	7,8
m.Grudziądz	7523	756	1108	1823	1176	1374	953	333	10,0	14,7	24,2	15,6	18,3	12,7	4,4
m.Toruń	9433	931	1358	1944	1441	1645	1287	827	9,9	14,4	20,6	15,3	17,4	13,6	8,8
m.Włocławek	10143	1541	1827	2064	1665	1670	1134	242	15,2	18,0	20,3	16,4	16,5	11,2	2,4
Mężczyźni															
	wartości bezwzględne								% ogółu						
	ogółem	bez stażu pracy	1 rok i mniej	1 - 5 lat	5 - 10 lat	10 - 20 lat	20 - 30 lat	powyżej 30 lat	bez stażu pracy	1 rok i mniej	1 - 5 lat	5 - 10 lat	10 - 20 lat	20 - 30 lat	powyżej 30 lat
aleksandrowski	2560	326	349	677	429	425	260	94	12,7	13,6	26,4	16,8	16,6	10,2	3,7
brodnicki	1913	193	241	499	316	325	248	91	10,1	12,6	26,1	16,5	17,0	13,0	4,8
bydgoski	2537	339	295	564	352	441	347	199	13,4	11,6	22,2	13,9	17,4	13,7	7,8
chełmiński	2155	204	254	529	376	386	273	133	9,5	11,8	24,5	17,4	17,9	12,7	6,2
golubsko-dobrzyński	1856	306	235	491	304	296	166	58	16,5	12,7	26,5	16,4	15,9	8,9	3,1
grudziądzki	1700	184	212	425	275	333	211	60	10,8	12,5	25,0	16,2	19,6	12,4	3,5
inowrocławski	6881	855	893	1574	1090	1112	907	450	12,4	13,0	22,9	15,8	16,2	13,2	6,5
lipnowski	3580	909	426	893	523	481	287	61	25,4	11,9	24,9	14,6	13,4	8,0	1,7
mogileński	1690	202	187	426	298	298	198	81	12,0	11,1	25,2	17,6	17,6	11,7	4,8
nakielski	3197	372	290	739	520	566	494	216	11,6	9,1	23,1	16,3	17,7	15,5	6,8
radziejowski	2064	446	311	518	345	259	155	30	21,6	15,1	25,1	16,7	12,5	7,5	1,5
rypiński	1435	211	156	401	224	230	151	62	14,7	10,9	27,9	15,6	16,0	10,5	4,3
sępoleński	1608	176	146	379	263	279	250	115	10,9	9,1	23,6	16,4	17,4	15,5	7,2
świecki	2753	296	343	694	435	463	388	134	10,8	12,5	25,2	15,8	16,8	14,1	4,9
toruński	3259	527	378	771	484	564	373	162	16,2	11,6	23,7	14,9	17,3	11,4	5,0
tucholski	1813	273	170	423	298	303	251	95	15,1	9,4	23,3	16,4	16,7	13,8	5,2
wąbrzeski	1387	177	177	371	239	227	151	45	12,8	12,8	26,7	17,2	16,4	10,9	3,2
włocławski	4347	729	629	1088	727	635	430	109	16,8	14,5	25,0	16,7	14,6	9,9	2,5
żniński	2625	254	234	665	466	492	348	166	9,7	8,9	25,3	17,8	18,7	13,3	6,3
m.Bydgoszcz	6935	638	947	1275	916	1230	1211	718	9,2	13,7	18,4	13,2	17,7	17,5	10,4
m.Grudziądz	3579	247	429	815	600	667	571	250	6,9	12,0	22,8	16,8	18,6	16,0	7,0
m.Toruń	4513	463	575	917	674	749	599	536	10,3	12,7	20,3	14,9	16,6	13,3	11,9
m.Włocławek	4756	616	805	973	792	821	601	148	13,0	16,9	20,5	16,7	17,3	12,6	3,1

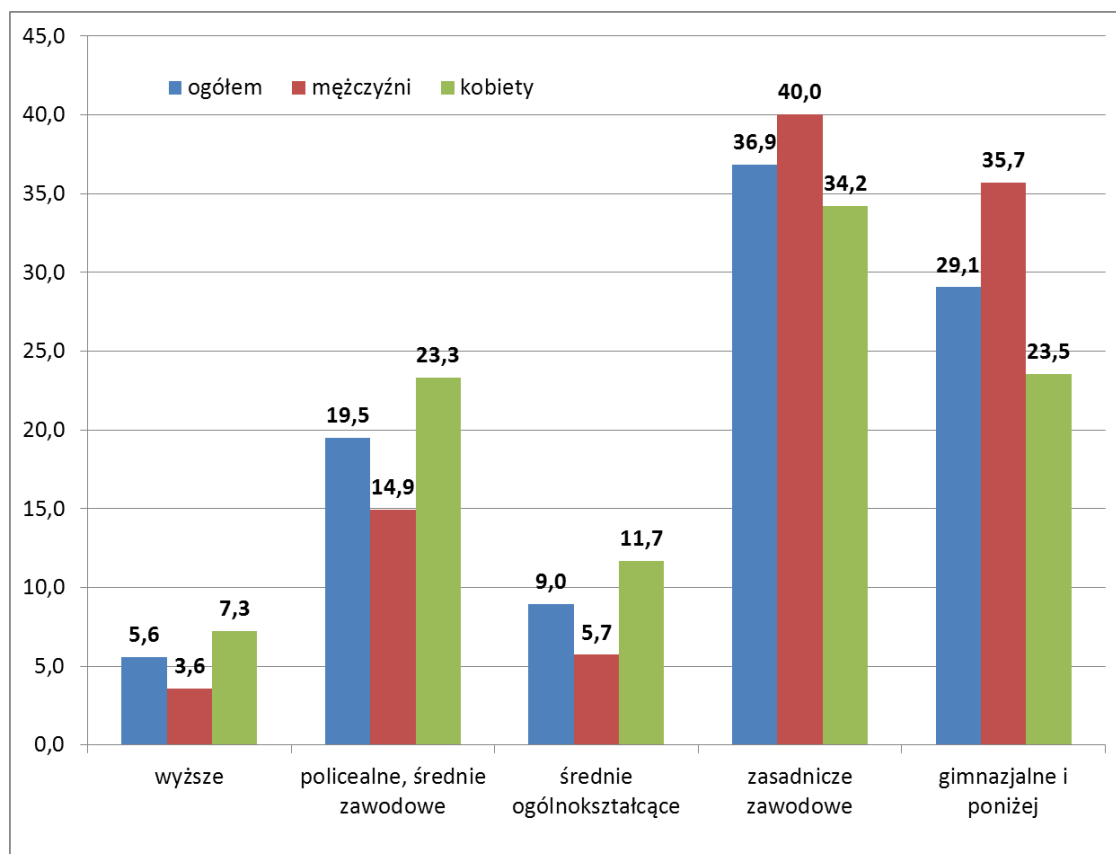
Kobiety															
wartości bezwzględne									% ogółu						
	ogółem	bez stażu pracy	1 rok i mniej	1 - 5 lat	5 - 10 lat	10 - 20 lat	20 - 30 lat	powyżej 30 lat	bez stażu pracy	1 rok i mniej	1 - 5 lat	5 - 10 lat	10 - 20 lat	20 - 30 lat	powyżej 30 lat
aleksandrowski	2489	518	450	596	341	336	183	65	20,8	18,1	23,9	13,7	13,5	7,4	2,6
brodnicki	2909	585	561	874	387	310	151	41	20,1	19,3	30,0	13,3	10,7	5,2	1,4
bydgoski	2923	459	460	733	442	503	250	76	15,7	15,7	25,1	15,1	17,2	8,6	2,6
chełmiński	2440	360	385	701	399	379	172	44	14,8	15,8	28,7	16,4	15,5	7,0	1,8
golubsko-dobrzyński	2418	612	458	652	310	279	94	13	25,3	18,9	27,0	12,8	11,5	3,9	0,5
grudziądzki	2172	431	418	707	260	271	70	15	19,8	19,2	32,6	12,0	12,5	3,2	0,7
inowrocławski	8317	1406	1479	2080	1221	1331	651	149	16,9	17,8	25,0	14,7	16,0	7,8	1,8
lipnowski	3735	1339	598	825	465	372	120	16	35,9	16,0	22,1	12,4	10,0	3,2	0,4
mogileński	2338	475	394	683	330	321	114	21	20,3	16,9	29,2	14,1	13,7	4,9	0,9
nakielski	3506	633	544	988	542	539	211	49	18,1	15,5	28,2	15,5	15,4	6,0	1,4
radziejowski	2245	703	513	467	263	212	80	7	31,3	22,9	20,8	11,7	9,4	3,6	0,3
rypiński	2210	570	417	629	287	213	83	11	25,8	18,9	28,5	13,0	9,6	3,8	0,5
sępoleński	1989	401	301	588	289	274	109	27	20,2	15,1	29,6	14,5	13,8	5,5	1,4
świecki	3597	668	630	1044	514	470	219	52	18,6	17,5	29,0	14,3	13,1	6,1	1,4
toruński	4086	738	613	1075	681	629	278	72	18,1	15,0	26,3	16,7	15,4	6,8	1,8
tucholski	2175	524	301	608	323	287	106	26	24,1	13,8	28,0	14,9	13,2	4,9	1,2
wąbrzeski	1779	355	267	505	304	226	93	29	20,0	15,0	28,4	17,1	12,7	5,2	1,6
włocławski	4843	1433	951	1042	638	542	208	29	29,6	19,6	21,5	13,2	11,2	4,3	0,6
żniński	3282	616	499	931	499	495	204	38	18,8	15,2	28,4	15,2	15,1	6,2	1,2
m.Bydgoszcz	7298	787	1162	1523	1151	1303	975	397	10,8	15,9	20,9	15,8	17,9	13,4	5,4
m.Grudziądz	3944	509	679	1008	576	707	382	83	12,9	17,2	25,6	14,6	17,9	9,7	2,1
m.Toruń	4920	468	783	1027	767	896	688	291	9,5	15,9	20,9	15,6	18,2	14,0	5,9
m.Włocławek	5387	925	1022	1091	873	849	533	94	17,2	19,0	20,3	16,2	15,8	9,9	1,7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Struktura bezrobotnych wg poziomu wykształcenia nie jest jednoznaczna w interpretacji, bo należy tu uwzględnić kilka zmiennych, a poprzez generalizowanie pewnych zagadnień łatwo popełnić istotne błędy. Bez wątpienia sytuacja w powiecie tucholskim potwierdza generalną tezę, że ludność o najniższym poziomie wykształcenia jest w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, bowiem aż 29% ogółu bezrobotnych stanowią osoby legitymujące się wykształceniem zaledwie gimnazjalnym lub nie posiadające nawet takiego wykształcenia (wśród mężczyzn odsetek ten wynosi ponad 1/3). Bardzo niski jest wśród bezrobotnych udział osób z wykształceniem wyższym – stanowią oni zaledwie 5,6% ogółu bezrobotnych. Nie można jednak generalizować, że zdobycie wyższego wykształcenia gwarantuje sukces na rynku pracy – tak niski udział osób z wyższym wykształceniem wśród bezrobotnych częściowo wynika z faktu, że wciąż ogólnie niski jest udział ludności z wyższym wykształceniem. Zresztą – wśród kobiet, które cechują się wyższym poziomem wykształcenia niż mężczyźni – wskaźnik ten jest już wyraźnie wyższy (ponad 7% wszystkich bezrobotnych kobiet ma wykształcenie wyższe). Należy się więc spodziewać, że wraz ze wzrostem liczby osób z wykształceniem wyższym, będzie rósł ich udział wśród osób poszukujących pracy. Kobiety ogólnie prezentują wyższy poziom wykształcenia i wśród ludności dorosłej, która kształciła się przed kilkoma dekadami, wyróżniały się zdecydowanym preferowaniem szkół ogólnokształcących, podczas gdy mężczyźni znacznie częściej wybierali szkoły zawodowe. W strukturze osób bezrobotnych cechy te znajdują odzwierciedlenie – w sytuacji gdy ogólnie brak jest pracy, struktura osób bezrobotnych oddaje te generalne struktury społeczne (struktura

bezrobotnych jest tu wtórna w stosunku do struktury społecznej; to nie zapotrzebowanie rynku pracy jest przyczyną tych różnicowań). Dlatego też wśród bezrobotnych kobiet tak dużą część stanowią osoby o relatywnie wysokim poziomie wykształcenia (kobiety z wykształceniem policealnym oraz średnim zawodowym i ogólnokształcącym – stanowią razem 35% bezrobotnych kobiet). Na terenie powiatu bardzo wysoki jest wśród bezrobotnych udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, co sugerowałoby, że ta grupa jest szczególnie silnie narażona na brak pracy i przeczyłoby tak silnie lansowanym тезom o konieczności wzmacniania i rozwoju szkolnictwa zawodowego, jako instrumentu aktywnej walki z bezrobociem. Należy bowiem w tym miejscu pamiętać, że powiat tucholski cechuje się specyficzną strukturą wykształcenia ludności – wyróżnia się na tle innych powiatów bardzo dużym udziałem ludności z wykształceniem zasadniczym zawodowym – a więc w tym przypadku tak wysoki wskaźnik tej grupy wykształcenia wśród bezrobotnych, jest pochodną ogólnej charakterystyki społeczności powiatu.

Porównanie powiatu tucholskiego z innymi powiatami województwa nie wskazuje szczególnej specyfiki powiatu. Należy uwzględnić fakt odmiennej struktury wykształcenia (wyższy udział ludności z wykształceniem zawodowym), ale ogólne reguły rynku pracy (czyli mniejsze szanse zatrudnienia dla osób o najniższym poziomie wykształcenia oraz generalnie wyższy poziom wykształcenia wśród bezrobotnych kobiet, niż bezrobotnych mężczyzn) są utrzymane.

Rysunek 8. Struktura bezrobotnych według wykształcenia i według płci w powiecie tucholskim w roku 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 12. Struktura bezrobotnych wg poziomu wykształcenia oraz płci w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2013

Jednostka terytorialna	ogółem	wyższe	policealne, średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej	wyższe	policealne, średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
ogółem											
wartości bezwzględne						udział (% ogółu)					
aleksandrowski	5049	335	880	549	1720	1565	6,6	17,4	10,9	34,1	31,0
brodnicki	4822	374	938	508	1491	1511	7,8	19,5	10,5	30,9	31,3
bydgoski	5460	483	963	435	1741	1838	8,8	17,6	8,0	31,9	33,7
chełmiński	4595	229	748	372	1467	1779	5,0	16,3	8,1	31,9	38,7
golubsko-dobrzyński	4274	253	796	521	1465	1239	5,9	18,6	12,2	34,3	29,0
grudziądzki	3872	152	595	392	1139	1594	3,9	15,4	10,1	29,4	41,2
inowrocławski	15198	1053	3473	1523	4596	4553	6,9	22,9	10,0	30,2	30,0
lipnowski	7315	436	1295	841	2062	2681	6,0	17,7	11,5	28,2	36,7
mogileński	4028	263	806	463	1493	1003	6,5	20,0	11,5	37,1	24,9
nakielski	6703	351	1107	600	2537	2108	5,2	16,5	9,0	37,8	31,4
radziejowski	4309	331	1082	388	1372	1136	7,7	25,1	9,0	31,8	26,4
rypiński	3645	249	772	380	832	1412	6,8	21,2	10,4	22,8	38,7
sępoleński	3597	189	759	301	1390	958	5,3	21,1	8,4	38,6	26,6
świecki	6350	361	1205	616	2004	2164	5,7	19,0	9,7	31,6	34,1
toruński	7345	459	1350	715	2183	2638	6,2	18,4	9,7	29,7	35,9
tucholski	3988	223	778	358	1470	1159	5,6	19,5	9,0	36,9	29,1
wąbrzeski	3166	152	584	238	1062	1130	4,8	18,4	7,5	33,5	35,7
włocławski	9190	577	1681	756	2855	3321	6,3	18,3	8,2	31,1	36,1
żniński	5907	378	1277	580	2361	1311	6,4	21,6	9,8	40,0	22,2
m.Bydgoszcz	14233	2170	2893	1448	3821	3901	15,2	20,3	10,2	26,8	27,4
m.Grudziądz	7523	479	1289	848	2115	2792	6,4	17,1	11,3	28,1	37,1
m.Toruń	9433	1321	2038	872	2386	2816	14,0	21,6	9,2	25,3	29,9
m.Włocławek	10143	959	1770	999	2916	3499	9,5	17,5	9,8	28,7	34,5
Jednostka terytorialna	ogółem	wyższe	policealne, średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej	wyższe	policealne, średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
mężczyźni											
wartości bezwzględne						udział (% ogółu)					
aleksandrowski	2560	98	356	194	975	937	3,8	13,9	7,6	38,1	36,6
brodnicki	1913	92	249	139	690	743	4,8	13,0	7,3	36,1	38,8
bydgoski	2537	139	349	120	912	1017	5,5	13,8	4,7	35,9	40,1
chełmiński	2155	57	270	106	759	963	2,6	12,5	4,9	35,2	44,7
golubsko-dobrzyński	1856	68	261	141	742	644	3,7	14,1	7,6	40,0	34,7
grudziądzki	1700	46	201	93	544	816	2,7	11,8	5,5	32,0	48,0
inowrocławski	6881	342	1209	499	2356	2475	5,0	17,6	7,3	34,2	36,0
lipnowski	3580	119	539	265	1140	1517	3,3	15,1	7,4	31,8	42,4
mogileński	1690	75	254	126	720	515	4,4	15,0	7,5	42,6	30,5
nakielski	3197	109	335	171	1406	1176	3,4	10,5	5,3	44,0	36,8
radziejowski	2064	94	434	127	810	599	4,6	21,0	6,2	39,2	29,0
rypiński	1435	61	232	86	395	661	4,3	16,2	6,0	27,5	46,1
sępoleński	1608	50	260	82	778	438	3,1	16,2	5,1	48,4	27,2
świecki	2753	100	379	165	879	1230	3,6	13,8	6,0	31,9	44,7
toruński	3259	137	479	239	1073	1331	4,2	14,7	7,3	32,9	40,8

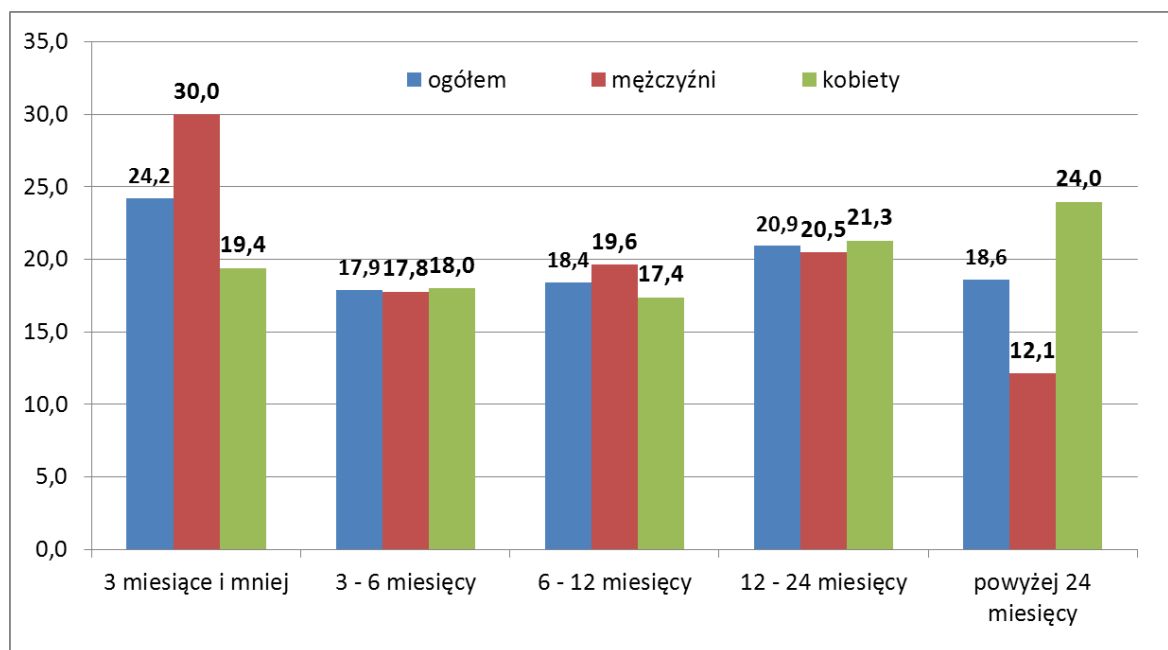
tucholski	1813	65	271	104	726	647	3,6	14,9	5,7	40,0	35,7
wąbrzeski	1387	49	168	67	507	596	3,5	12,1	4,8	36,6	43,0
włocławski	4347	152	593	241	1504	1857	3,5	13,6	5,5	34,6	42,7
żniński	2625	125	416	160	1229	695	4,8	15,8	6,1	46,8	26,5
m.Bydgoszcz	6935	788	1198	513	2272	2164	11,4	17,3	7,4	32,8	31,2
m.Grudziądz	3579	166	481	274	1170	1488	4,6	13,4	7,7	32,7	41,6
m.Toruń	4513	478	832	330	1325	1548	10,6	18,4	7,3	29,4	34,3
m.Włocławek	4756	311	656	334	1587	1868	6,5	13,8	7,0	33,4	39,3
Jednostka terytorialna	ogółem	wyższe	policealne, średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej	wyższe	policealne, średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
kobiety											
wartości bezwzględne						udział (% ogółu)					
aleksandrowski	2489	237	524	355	745	628	9,5	21,1	14,3	29,9	25,2
brodnicki	2909	282	689	369	801	768	9,7	23,7	12,7	27,5	26,4
bydgoski	2923	344	614	315	829	821	11,8	21,0	10,8	28,4	28,1
chełmiński	2440	172	478	266	708	816	7,0	19,6	10,9	29,0	33,4
golubsko-dobrzyński	2418	185	535	380	723	595	7,7	22,1	15,7	29,9	24,6
grudziądzki	2172	106	394	299	595	778	4,9	18,1	13,8	27,4	35,8
inowrocławski	8317	711	2264	1024	2240	2078	8,5	27,2	12,3	26,9	25,0
lipnowski	3735	317	756	576	922	1164	8,5	20,2	15,4	24,7	31,2
mogileński	2338	188	552	337	773	488	8,0	23,6	14,4	33,1	20,9
nakielski	3506	242	772	429	1131	932	6,9	22,0	12,2	32,3	26,6
radziejowski	2245	237	648	261	562	537	10,6	28,9	11,6	25,0	23,9
rypiński	2210	188	540	294	437	751	8,5	24,4	13,3	19,8	34,0
sępoleński	1989	139	499	219	612	520	7,0	25,1	11,0	30,8	26,1
świecki	3597	261	826	451	1125	934	7,3	23,0	12,5	31,3	26,0
toruński	4086	322	871	476	1110	1307	7,9	21,3	11,6	27,2	32,0
tucholski	2175	158	507	254	744	512	7,3	23,3	11,7	34,2	23,5
wąbrzeski	1779	103	416	171	555	534	5,8	23,4	9,6	31,2	30,0
włocławski	4843	425	1088	515	1351	1464	8,8	22,5	10,6	27,9	30,2
żniński	3282	253	861	420	1132	616	7,7	26,2	12,8	34,5	18,8
m.Bydgoszcz	7298	1382	1695	935	1549	1737	18,9	23,2	12,8	21,2	23,8
m.Grudziądz	3944	313	808	574	945	1304	7,9	20,5	14,6	24,0	33,1
m.Toruń	4920	843	1206	542	1061	1268	17,1	24,5	11,0	21,6	25,8
m.Włocławek	5387	648	1114	665	1329	1631	12,0	20,7	12,3	24,7	30,3

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Struktura osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy jest zasadniczo odmienna dla mężczyzn i kobiet – jest to prawidłowość typowa dla wszystkich obszarów. W większości obszarów mężczyznom łatwiej jest znaleźć pracę (większa dostępność oferty pracy), poza tym presja społeczna i ekonomiczna związana z koniecznością utrzymania rodzin powoduje, że mężczyźni cechują się większą determinacją w poszukiwaniu zatrudnienia. Z powyższych powodów, stosunkowo mała część bezrobotnych mężczyzn pozostaje długotrwale bez pracy, a więc wśród mężczyzn przeważają ci z niewielkim okresem pozostawiania bez pracy. W powiecie tucholskim ogólnie 24,2% bezrobotnych pozostaje bez pracy nie dłużej niż 3 miesiące, następnie 17,9% - przez okres 3-6 miesięcy, a podobna liczba (18,4% ogółu) – przez okres 6-12 miesięcy. Nieco ponad 20% pozostaje bez pracy od 1 do 2 lat, a 18,6% - powyżej 2 lat. Aż 30% bezrobotnych mężczyzn poszukuje pracy przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące, a tylko 12% - przez okres ponad 2 lat. Z kolei aż ¼ bezrobotnych kobiet pozostaje bez pracy przez okres ponad 2 lat, a ponad 1/5 – przez okres od 1 do 2 lat. Taka sytuacja jest niekorzystna z wielu

względów – przede wszystkim długotrwałe pozostawanie bez pracy wiąże się nie tylko z postępującym pogarszaniem sytuacji ekonomicznej, ale także z sukcesywną utratą kwalifikacji zawodowych i brakiem rozwoju zawodowego. Wraz ze wzrostem długości okresu pozostawania bez pracy, powrót na rynek pracy jest coraz trudniejszy, podobnie jak rozwój zawodowy po powrocie na rynek pracy.

Struktury bezrobocia wg czasu pozostawania bez pracy są w powiecie tucholskim bardzo zbliżone do wartości w innych powiatach – sytuacja powiatu nie wyróżnia go w żadnym stopniu.

Rysunek 9. Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy i według płci w powiecie tucholskim w roku 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 13. Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy oraz według płci w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2013

jednostka terytorialna	ogółem	3 miesiące i mniej	3 - 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	12 - 24 miesięcy	powyżej 24 miesięcy	3 miesiące i mniej	3 - 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	12 - 24 miesięcy	powyżej 24 miesięcy
bezrobotni ogółem											
	wartości bezwzględne						% ogółu				
aleksandrowski	5049	1155	849	884	1064	1097	22,9	16,8	17,5	21,1	21,7
brodnicki	4822	1572	937	757	776	780	32,6	19,4	15,7	16,1	16,2
bydgoski	5460	1704	988	974	900	894	31,2	18,1	17,8	16,5	16,4
chełmiński	4595	1012	725	849	879	1130	22,0	15,8	18,5	19,1	24,6
golubsko-dobrzyński	4274	885	668	848	874	999	20,7	15,6	19,8	20,4	23,4
grudziądzki	3872	993	663	621	665	930	25,6	17,1	16,0	17,2	24,0
inowrocławski	15198	3278	2330	2831	2934	3825	21,6	15,3	18,6	19,3	25,2
lipnowski	7315	1812	1326	1291	1424	1462	24,8	18,1	17,6	19,5	20,0
mogileński	4028	916	645	793	866	808	22,7	16,0	19,7	21,5	20,1
nakielski	6703	2037	1104	1314	1218	1030	30,4	16,5	19,6	18,2	15,4
radziejowski	4309	828	751	748	731	1251	19,2	17,4	17,4	17,0	29,0
rypiński	3645	884	626	637	724	774	24,3	17,2	17,5	19,9	21,2
sępoleński	3597	1211	618	627	584	557	33,7	17,2	17,4	16,2	15,5

świecki	6350	1641	1142	1009	1227	1331	25,8	18,0	15,9	19,3	21,0
toruński	7345	1936	1259	1555	1513	1082	26,4	17,1	21,2	20,6	14,7
tucholski	3988	966	713	734	834	741	24,2	17,9	18,4	20,9	18,6
wąbrzeski	3166	680	480	584	654	768	21,5	15,2	18,4	20,7	24,3
włocławski	9190	2212	1291	1300	1587	2800	24,1	14,0	14,1	17,3	30,5
żniński	5907	1646	960	1104	1134	1063	27,9	16,3	18,7	19,2	18,0
m.Bydgoszcz	14233	4035	2461	3078	2461	2198	28,3	17,3	21,6	17,3	15,4
m.Grudziądz	7523	2089	1208	1084	1323	1819	27,8	16,1	14,4	17,6	24,2
m.Toruń	9433	2494	1561	2004	1718	1656	26,4	16,5	21,2	18,2	17,6
m.Włocławek	10143	2338	1398	1536	1819	3052	23,1	13,8	15,1	17,9	30,1
mężczyźni											
wartości bezwzględne						% ogółu					
aleksandrowski	2560	676	428	482	549	425	26,4	16,7	18,8	21,4	16,6
brodnicki	1913	885	346	281	233	168	46,3	18,1	14,7	12,2	8,8
bydgoski	2537	850	478	467	404	338	33,5	18,8	18,4	15,9	13,3
chełmiński	2155	585	370	399	386	415	27,1	17,2	18,5	17,9	19,3
golubsko-dobrzyński	1856	478	309	386	359	324	25,8	16,6	20,8	19,3	17,5
grudziądzki	1700	577	295	287	273	268	33,9	17,4	16,9	16,1	15,8
inowrocławski	6881	1709	1102	1405	1384	1281	24,8	16,0	20,4	20,1	18,6
lipnowski	3580	1062	658	713	725	422	29,7	18,4	19,9	20,3	11,8
mogileński	1690	477	243	369	388	213	28,2	14,4	21,8	23,0	12,6
nakielski	3197	1156	549	632	525	335	36,2	17,2	19,8	16,4	10,5
radziejowski	2064	493	387	367	385	432	23,9	18,8	17,8	18,7	20,9
rypiński	1435	480	253	279	277	146	33,4	17,6	19,4	19,3	10,2
sępoleński	1608	734	249	279	225	121	45,6	15,5	17,4	14,0	7,5
świecki	2753	889	528	469	463	404	32,3	19,2	17,0	16,8	14,7
toruński	3259	1023	576	692	602	366	31,4	17,7	21,2	18,5	11,2
tucholski	1813	544	322	356	371	220	30,0	17,8	19,6	20,5	12,1
wąbrzeski	1387	348	232	271	281	255	25,1	16,7	19,5	20,3	18,4
włocławski	4347	1350	616	665	812	904	31,1	14,2	15,3	18,7	20,8
żniński	2625	876	446	533	466	304	33,4	17,0	20,3	17,8	11,6
m.Bydgoszcz	6935	2077	1197	1509	1146	1006	29,9	17,3	21,8	16,5	14,5
m.Grudziądz	3579	1313	577	480	533	676	36,7	16,1	13,4	14,9	18,9
m.Toruń	4513	1278	780	987	778	690	28,3	17,3	21,9	17,2	15,3
m.Włocławek	4756	1296	686	754	874	1146	27,2	14,4	15,9	18,4	24,1
kobiety											
wartości bezwzględne						% ogółu					
aleksandrowski	2489	479	421	402	515	672	19,2	16,9	16,2	20,7	27,0
brodnicki	2909	687	591	476	543	612	23,6	20,3	16,4	18,7	21,0
bydgoski	2923	854	510	507	496	556	29,2	17,4	17,3	17,0	19,0
chełmiński	2440	427	355	450	493	715	17,5	14,5	18,4	20,2	29,3
golubsko-dobrzyński	2418	407	359	462	515	675	16,8	14,8	19,1	21,3	27,9
grudziądzki	2172	416	368	334	392	662	19,2	16,9	15,4	18,0	30,5
inowrocławski	8317	1569	1228	1426	1550	2544	18,9	14,8	17,1	18,6	30,6
lipnowski	3735	750	668	578	699	1040	20,1	17,9	15,5	18,7	27,8
mogileński	2338	439	402	424	478	595	18,8	17,2	18,1	20,4	25,4
nakielski	3506	881	555	682	693	695	25,1	15,8	19,5	19,8	19,8
radziejowski	2245	335	364	381	346	819	14,9	16,2	17,0	15,4	36,5
rypiński	2210	404	373	358	447	628	18,3	16,9	16,2	20,2	28,4
sępoleński	1989	477	369	348	359	436	24,0	18,6	17,5	18,0	21,9
świecki	3597	752	614	540	764	927	20,9	17,1	15,0	21,2	25,8
toruński	4086	913	683	863	911	716	22,3	16,7	21,1	22,3	17,5

tucholski	2175	422	391	378	463	521	19,4	18,0	17,4	21,3	24,0
wąbrzeski	1779	332	248	313	373	513	18,7	13,9	17,6	21,0	28,8
włocławski	4843	862	675	635	775	1896	17,8	13,9	13,1	16,0	39,1
żniński	3282	770	514	571	668	759	23,5	15,7	17,4	20,4	23,1
m.Bydgoszcz	7298	1958	1264	1569	1315	1192	26,8	17,3	21,5	18,0	16,3
m.Grudziądz	3944	776	631	604	790	1143	19,7	16,0	15,3	20,0	29,0
m.Toruń	4920	1216	781	1017	940	966	24,7	15,9	20,7	19,1	19,6
m.Włocławek	5387	1042	712	782	945	1906	19,3	13,2	14,5	17,5	35,4

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 14. Powiat tucholski - bezrobotni według zawodów – stan w końcu I półrocza 2014 (pokazano zawody o liczbie 10 i więcej zarejestrowanych bezrobotnych)

Nazwa zawodu	Bezrobotni i ogółem	Bezrobotne kobiety	Bezrobotni absolwenci -razem	Bezrobotni absolwenci -kobiety	Bezrobotni powyżej 12 m-cy-razem	Bezrobotni powyżej 12 m-cy-kobiety
RAZEM	3353	1860	107	76	1161	687
Sprzedawca	474	435	12	12	221	210
<i>Inny zawód lub brak zawodu</i>	445	305	67	43	16	10
Ślusarz	151	18	0	0	66	9
Stolarz	113	17	0	0	47	10
Robotnik gospodarczy	91	31	0	0	40	19
Sortowacz materiałów drewnianych	70	28	0	0	24	9
Robotnik budowlany	68	0	0	0	27	0
Kucharz małej gastronomii	66	54	2	2	14	13
Krawiec	64	64	1	1	34	34
Technik ekonomista	57	49	1	1	20	18
Kucharz	55	47	0	0	30	25
Murarz	51	0	0	0	24	0
Szwaczka	48	48	0	0	17	17
Mechanik pojazdów samochodowych	40	0	1	0	14	0
Sprzątaczką biurową	39	39	0	0	17	17
Technik prac biurowych	37	36	3	3	16	16
Rzeźnik - wędliniarz	36	4	0	0	13	2
Cukiernik	36	27	0	0	13	12
Fryzjer	35	34	1	1	15	15
Magazynier	33	8	0	0	13	5
Kelner	33	32	0	0	14	13
Robotnik leśny	33	4	0	0	11	2
Pakowacz	31	25	0	0	8	7
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	26	19	0	0	10	9
Przetwórcą owoców i warzyw	25	14	0	0	7	7
Malarz - tapeciarski	24	0	0	0	7	0
Kierowca samochodu ciężarowego	24	2	0	0	4	0
Technik handlowiec	22	19	0	0	6	6
Tapicer	19	4	0	0	9	3

Technik mechanik	18	3	0	0	6	2
Drwal / pilarz drzew	18	0	0	0	5	0
Mechanik samochodów osobowych	18	1	0	0	8	1
Technik administracji	15	14	0	0	6	6
Pozostali rolnicy upraw polowych	15	6	0	0	9	2
Piekarz	15	1	0	0	4	0
Operator urządzeń przetwórstwa owocowo-warzywnego	15	15	0	0	8	8
Pomoc kuchenna	15	15	0	0	6	6
Specjalista administracji publicznej	13	10	2	2	3	3
Technik rolnik	13	8	0	0	7	3
Technik agrobiznesu	13	11	0	0	1	1
Malarz budowlany	13	2	0	0	5	1
Przedstawiciel handlowy	12	4	0	0	2	1
Monter konstrukcji stalowych	12	1	0	0	6	1
Monter wyrobów z drewna	12	3	0	0	3	1
Przetwórcza ryb	11	11	0	0	4	4
Szlifierz materiałów drzewnych	11	9	0	0	8	6
Operator urządzeń do produkcji wyrobów cukierniczych	11	9	1	1	0	0
Robotnik placowy	11	0	0	0	2	0
Pedagog	10	8	1	1	2	1
Technik leśnik	10	3	0	0	3	0
Technik informatyk	10	2	0	0	3	0
Rolnik	10	4	0	0	1	1
Dekarz	10	0	0	0	2	0
Elektryk	10	0	0	0	2	0
Monter mebli	10	3	0	0	0	0
Kierowca ciągnika rolniczego	10	0	0	0	3	0
Mechanik - operator pojazdów i maszyn rolniczych	10	0	0	0	1	0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych PUP w Tucholi.

Charakterystyka bezrobotnych według zawodów nie jest do końca wiarygodnym źródłem informacji, choć ma duże znaczenie w analizach porównawczych oraz przy programowaniu kierunków kształcenia w szkołach zawodowych. Podkreślić należy, że od szeregu lat bardzo duża część pracujących wykonuje prace nie związane bezpośrednio lub w ogóle nie związane z posiadanym wykształceniem. Dlatego też podobnie nie miarodajne są statystyki bezrobotnych wg miejsca ostatniego zatrudnienia. Przytaczane dane należy więc traktować wyłącznie informacyjnie i nie wiązać ich z sytuacją tych branż gospodarki, których pozornie dotyczą.

Tabela 15. Powiat tucholski - bezrobotni wg rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy w pierwszym półroczu 2014 roku

Sekcja PKD	Bezrobotni zarejestrowani w I-półroczu	Bezrobotni stan w końcu I-półroczu	Oferty pracy zgłoszone w I-półroczu	Oferty pracy stan w końcu I-półroczu
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	78	140	34	0
Górnictwo i wydobywanie	3	1	0	0
Przetwórstwo przemysłowe	474	872	240	50
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	29	19	46	2
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	3	9	0
Budownictwo	183	323	50	5
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	279	567	95	14
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	42	96	47	3
Transport i gospodarka magazynowa	49	68	23	1
Informacja i komunikacja	2	9	1	0
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	17	24	9	1
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6	8	1	0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	37	41	38	1
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	38	49	28	10
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	82	179	211	0
Edukacja	27	56	25	0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	30	41	22	2
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	13	19	23	1
Pozostała działalność usługowa	129	178	8	1
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	2	9	0	0
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0
Działalność nie zidentyfikowana	34	65	0	0
Ogółem	1555	2767	910	91

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych PUP w Tucholi.

Tabela 16. Powiat tucholski - oferty pracy zgłoszone w pierwszym półroczu 2014 roku wg zawodów (pokazano zawody o liczbie 10 i więcej zgłoszonych ofert)

Łącznie zgłoszonych ofert	910
Robotnik gospodarczy	180
Technik prac biurowych	73
Ślusarz	29
Ogrodnik terenów zieleni	28
Magazynier	27
Kelner	21
Stolarz	19
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	19
Sortowacz surowców wtórnych	19
Operator obrabiarek sterowanych numerycznie	16

Kucharz małej gastronomii	15
Pakowacz	15
Przedstawiciel handlowy	13
Cukiernik	12
Kierowca samochodu ciężarowego	12
Kucharz	11
Sprzedawca	11
Sprzątaczką biurowa	10
Robotnik budowlany	10

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych PUP w Tucholi.

Pomoc społeczna

Miarą trudnej sytuacji materialnej jest skala potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Środowiskową pomoc społeczną definiuje się jako pomoc pieniężna i niepieniężna przyznawaną osobom mającym problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Pomoc może mieć wymiar świadczeń pieniężnych (zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe) oraz niepieniężnych (m.in. praca socjalna, pomoc rzeczowa, usługi opiekuńcze). Tak więc – poza szczególnymi przypadkami losowymi – wysoka skala pomocy społecznej w danym obszarze będzie praktycznie zawsze wskazywała na trudne warunki materialne.

Wielkość pomocy społecznej nie zawsze jest porównywalna w szeregach czasowych, bowiem uzyskiwanie świadczeń regulowane jest prawnie – i odgórne regulacje dotyczące zasad przyznawania pomocy wpływają na zasięg pomocy – czyli udział ludności nią objętej (dobrym przykładem są zasiłki przyznawane w zależności od sytuacji materialnej – kwota będąca podstawą przyznawania pomocy jest zmienna). Coroczne zmiany nie muszą być więc efektem poprawy lub pogorszenia sytuacji materialnej, ale mogą być skutkiem zmian prawa. Wielkość pomocy społecznej pozostaje jednak zawsze porównywalna w tym samym okresie w ujęciu terytorialnym, bowiem zasady przyznawania pomocy są takie same dla wszystkich gmin, a więc zróżnicowanie skali pomocy w danym roku jest adekwatne do zróżnicowania skali potrzeb.

Liczba gospodarstw domowych, które korzystają w ostatnich latach ze świadczeń pomocy społecznej na terenie powiatu tucholskiego wynosi około 2,0-2,4 tys. rocznie, a liczba osób należących do tych gospodarstw to 7-9 tys. Dane te obejmują wszystkie rodziny i wszystkie osoby objęte pomocą bez względu na liczbę udzieleń takiej pomocy w ciągu roku i skalę materialną tej pomocy.

Tabela 17. Liczba gospodarstw domowych, które w danym roku skorzystały ze świadczeń pomocy społecznej

	2009	2010	2011	2012	2013
Cekcyn	282	262	288	268	312
Gostycyn	254	245	237	232	271
Kęsowo	528	435	254	221	322
Lubiewo	312	266	270	231	263
Śliwice	326	306	293	293	313
Tuchola	1031	1056	998	891	906

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 18. Liczba osób - członków gospodarstw domowych, które w danym roku skorzystały ze świadczeń pomocy społecznej

	2009	2010	2011	2012	2013
liczba osób					
Cekcyn	1085	968	1048	948	1087
Gostycyn	843	837	789	732	886
Kęsowo	1764	1626	895	775	1121
Lubiewo	1158	1033	1018	880	997
Śliwice	1270	1207	1156	1119	1172
Tuchola	3297	3246	2977	2541	2563
udział w liczbie ludności ogółem (%) – zasięg korzystania z pomocy społecznej					
Cekcyn	16,5	14,7	15,9	14,2	16,3
Gostycyn	16,2	15,9	15,0	13,9	17,0
Kęsowo	39,9	36,2	19,9	17,2	25,2
Lubiewo	20,0	17,7	17,4	15,0	16,9
Śliwice	23,3	21,6	20,7	20,0	21,0
Tuchola	16,3	15,9	14,6	12,4	12,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

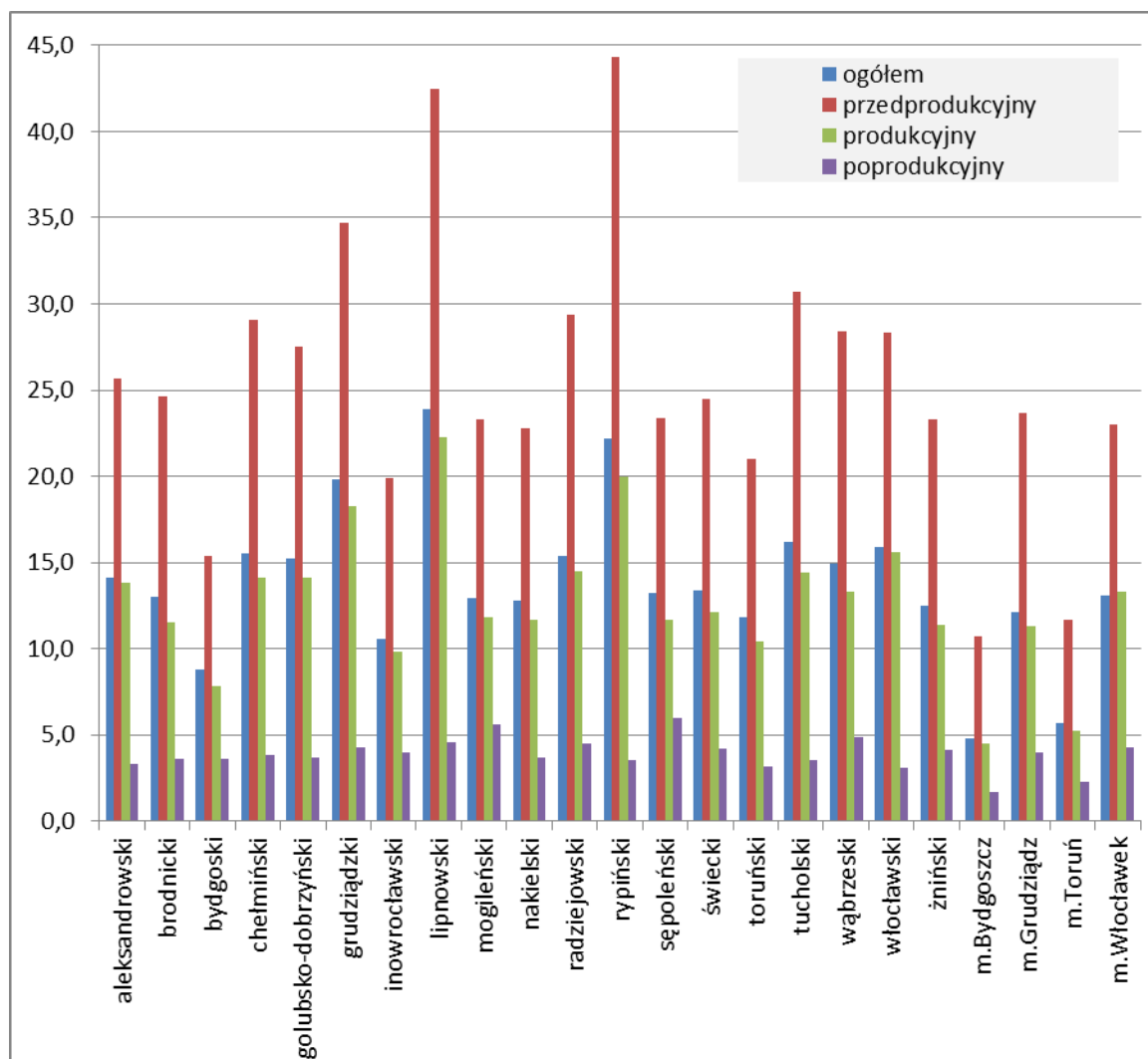
Tabela 19. Zasięg korzystania z pomocy społecznej w powiecie tucholskim wg grup ekonomicznych - wskaźnik wyliczono jako udział korzystających w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym odpowiednio do ludności ogółem w tym wieku

Powiat tucholski	2009	2010	2011	2012	2013	pozycja w 2013 (na 23)
ludność ogółem	19,8	18,5	16,4	14,5	16,2	4
grupa przedprodukcyjna	36,1	34,9	30,6	27,3	30,7	4
grupa produkcyjna	17,3	16,2	14,5	12,9	14,4	6
grupa poprodukcyjna	4,4	3,4	3,1	2,7	3,5	17

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Oznacza to, że zasięg korzystania z pomocy społecznej, czyli udział mieszkańców objętych świadczeniami, wynosi w powiecie przeciętnie 16,2% (w roku 2013) i lokuje powiat wśród jednostek o największej skali potrzeb.

W ujęciu poszczególnych gmin, największa skala pomocy – ponad 25% mieszkańców – dotyczy gminy Kęsowo, a najmniejsza – 12,5% gminy Tuchola. Gmina Tuchola wyróżnia się jednak bardzo niskim wskaźnikiem, bowiem pozostałe gminy notują tu wartości od 16 do 21%. Można więc powiedzieć, że zjawisko korzystania z pomocy społecznej ma charakter powszechny, bo dotyczy 1/4-1/6 ogółu mieszkańców. W skali powiatu dostępne są też dane dotyczące szczegółowych struktur wieku osób objętych pomocą. Wynika z nich, że aż 31% dzieci żyje w rodzinach objętych pomocą. A ponieważ pomocą objętych jest tylko 14% ludności w wieku produkcyjnym, należy wnioskować, że pomoc adresowana jest w dużej mierze do rodzin wielodzietnych. Zarówno w jednej jak i drugiej grupie ekonomicznej powiat wyróżnia się na tle województwa – tylko w 3 powiatach notuje się wyższy udział dzieci i młodzieży zamieszkującej rodziny objęte pomocą a tylko w 5 powiatach notuje się wyższy udział ludności w wieku produkcyjnym żyjącej w rodzinach objętych pomocą. Bez wątplenia fakt, że aż 14% ludności w wieku produkcyjnym korzysta z pomocy socjalnej, jest pochodną wysokiego poziomu bezrobocia oraz niskich poziomów dochodów uzyskiwanych przez osoby pracujące (w rodzinach wielodzietnych spełnienie kryterium dochodowego, przy niskim poziomie wynagrodzeń i wysokim poziomie bezrobocia, sugerującym, że jedno z małżonków nie pracuje, nie jest trudne). Warto także zauważyć, że relatywnie niska jest skala korzystających z pomocy przez osoby starsze.

Rysunek 10. Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg grup ekonomicznych - wskaźnik wyliczono jako udział korzystających w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym odpowiednio do ludności ogółem w tym wieku (2013 rok)

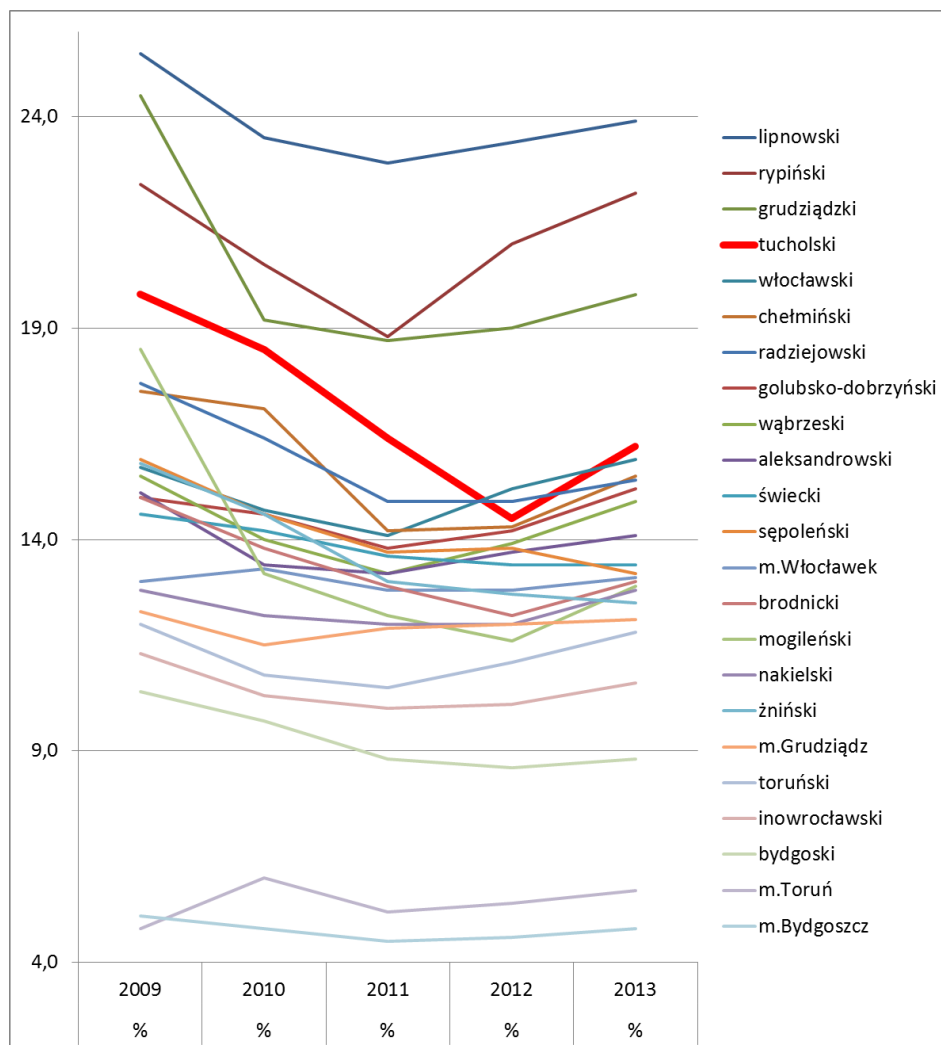
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Tabela 20. Zasiłki rodzinne na dzieci w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w roku 2013

powiat	rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku
	liczba	osoba	osoba	%
lipnowski	4256	8585	7767	54,1
rypiński	2637	5159	4664	51,2
radziejowski	2287	4194	3716	49,0
grudziądzki	2185	4354	3896	44,7
tucholski	2573	4978	4541	44,4
włocławski	4236	8111	7268	43,7
golubsko-dobrzyński	2340	4544	4066	43,2
żniński	3283	6209	5636	40,7
aleksandrowski	2459	4639	4191	40,3
wąbrzeski	1495	3053	2786	39,5
brodnicki	3404	7018	6353	38,9
chełmiński	2258	4507	4135	38,9

mogileński	1947	3831	3465	38,7
sępoleński	1781	3647	3339	38,3
nakielski	3794	7491	6831	38,1
świecki	4039	8084	7399	36,9
m.Grudziądz	3639	6524	6020	35,3
inowrocławski	5999	11105	9998	34,6
toruński	4016	8033	7353	33,0
m.Włocławek	3188	5755	5207	27,6
bydgoski	3431	6836	6208	26,4
m.Toruń	3949	7564	6930	20,8
m.Bydgoszcz	6764	12578	11482	20,3

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Rysunek 11. Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg grup ekonomicznych - wskaźnik wyliczono jako udział korzystających w liczbie mieszkańców ogółem (2013 rok)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Porównanie sytuacji obserwowanej w powiecie tucholskim na tle innych powiatów wskazuje, że powiat wyróżnia się dużą skalą zasięgu pomocy. Wprawdzie na terenie województwa są trzy powiaty o zdecydowanie najwyższym poziomie wskaźnika korzystających (lipnowski, rypiński, grudziądzki), gdzie skala pomocy jest znacznie wyższa, ale w zachodniej części województwa powiat tucholski się wyróżnia. Warto jednak zauważyć, że w powiatach o relatywnie dobrej sytuacji gospodarczej, niskim poziomie bezrobocia i znacząco wyższym

poziomie rozwoju społecznego, skala zapotrzebowania na pomoc społeczną nie jest nawet 2-krotnie niższa (np. w powiecie bydgoskim wskaźnik ten wynosi około 9%). Nawet w największych i najlepiej rozwiniętych miastach - Bydgoszczy i Toruniu – udział korzystających z pomocy społecznej wynosi kilka procent, a więc jest około 3-4-krotnie niższy, niż w powiecie tucholskim.

Tabela 21. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku – zmiany w latach 2008-2013

gmina	2008 %	2009 %	2010 %	2011 %	2012 %	2013 %
Cekcyn	71,2	66,3	60,5	56,4	50,7	47,2
Gostycyn	64,0	59,3	54,3	50,2	44,4	42,7
Kęsowo	67,2	59,1	56,0	54,2	48,2	43,9
Lubiewo	66,5	61,6	59,6	56,8	53,1	49,4
Śliwice	77,9	72,4	66,2	65,7	60,8	59,7
Tuchola	56,7	51,5	47,6	43,9	39,7	37,4

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS BDL.

Interesującym i bardzo wymiernym wskaźnikiem sytuacji materialnej rodzin posiadających dzieci, jest skala udzielania zasiłków rodzinnych. Jest to rodzaj zasiłku, który jest bezpośrednio powiązany z poziomem dochodów uzyskiwanych przeciętnie na jednego członka gospodarstwa domowego (jest też bardzo nieliczna część zasiłków rodzinnych nie związanych z kryterium dochodowym, ale w ogólnej liczbie ze względu na niewielką skalę, można je pominąć). W przypadku gmin powiatu tucholskiego, zasiłek ten jest pobierany na od 40 do 50% dzieci w wieku do 17% (wyjątek stanowi gmina Tuchola z nieco niższym i gmina Śliwice ze znacznie wyższym wskaźnikiem) – inaczej ujmując od 37,4% dzieci w gminie Tuchola do prawie 60% dzieci w gminie Śliwice, żyje w rodzinach, w których dochód w przeliczeniu na 1 członka rodziny jest na tyle niski, że uprawnia do uzyskania takiego świadczenia. Warto zauważyć, że w roku 2013 w powiecie tucholskim wskaźnik ten wyniósł przeciętnie 44,4% - podczas gdy najniższy w mieście Bydgoszcz wynosił 20,3%, a najwyższy – w powiecie lipnowskim – 54,1%. Powiat tucholski lokował się na 4. pozycji. W skali gmin najwyższą wartość notowała gmina Skrwilno (niespełna 66%), a najniższą – gmina Osielsko – niespełna 14% (choć stanowiła ona wyjątek, bo kolejne o najniższych wartościach notowały już wskaźnik na poziomie około 20%). Gmina Śliwice zajmowała 5. pozycję wśród 144 gmin.

Podsumowanie

W 2013 roku bezrobotni na terenie powiatu tucholskiego charakteryzowali się – w zakresie różnych zagadnień wpływających na ocenę bezrobocia - następującymi cechami:

- osoby poprzednio pracujące stanowiły 80% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych - jest to dosyć niski wskaźnik – w większości powiatów był on o kilka punktów procentowych wyższy. Bez wątpienia wskaźnik ten jest powiązany ze strukturą wieku osób bezrobotnych (w powiecie tucholskim szczególnie wysoki jest wskaźnik udziału osób młodych wśród ogółu bezrobotnych) – taki wskaźnik pośrednio dowodzi, że na terenie powiatu trudniej jest podjąć pierwszą pracę;
- do powyższego wskaźnika nawiązuje także udział absolwentów wśród bezrobotnych, który w powiecie tucholskim wynosi 7,1% i należy do zdecydowanie najwyższych wśród powiatów;
- osoby poprzednio pracujące zwolnione z przyczyn zakładu pracy stanowiły 4,5% ogółu bezrobotnych. Pod względem tego wskaźnika powiaty cechują się dużym zróżnicowaniem a grupa ta stanowi zazwyczaj kilka procent ogółu bezrobotnych. Powiat nie wyróżnia się w sposób szczególny na tle pozostałych;

- osoby zamieszkałe na wsi stanowią 71,9% ogółu bezrobotnych – wskaźnik ten jest ściśle powiązany z udziałem ludności wiejskiej w poszczególnych powiatach, a ta wartość jest silnie zróżnicowana. W powiatach ziemskich zazwyczaj nie ma większych różnicowań pomiędzy poziomem bezrobocia w miastach i na obszarach wiejskich – a więc udział bezrobotnych zamieszkujących obszary wiejskie jest zbliżony do ogólnego udziału ludności wiejskiej. Warto zauważyć, że w powiecie tucholskim ludność wiejska stanowi 71,1% ludności powiatu, a więc powiat tucholski bardzo dobrze potwierdza powyższą tezę o braku różnicowań poziomu bezrobocia na wsi i w małych miastach;
- osoby z prawem do zasiłku stanowią 18% ogółu bezrobotnych – ten wskaźnik jest w powiatach silnie zróżnicowany i najczęściej wynosi kilkanaście procent, choć najniższy nie przekracza 9%, a najwyższy minimalnie przekracza 20%. Wskaźnik w powiecie tucholskim należy do najwyższych wśród powiatów;
- bezrobotni nowozarejestrowani stanowią 11,1% ogółu bezrobotnych i jest to wskaźnik typowy; najczęściej wskaźnik ten w powiatach wynosi 9-12% - sytuacja powiatu tucholskiego mieści się w kategoriach przeciętnych;
- bezrobotni wyrejestrowani z tytułu podjęcia pracy stanowili 6,4% bezrobotnych – wartość ta lokuje powiat wśród powiatów o najwyższym wskaźniku (jednocześnie jednak pokazuje jak niski jest wskaźnik osób bezrobotnych, którym udaje się pozyskać zatrudnienie);
- absolwenci szkół wyższych, którzy nie ukończyli 27 lat stanowią 0,8% ogółu bezrobotnych – ten wskaźnik we wszystkich powiatach jest bardzo niski (maksymalna jego wartość wynosi 1,6%) – wskaźnik ten jest trudny do interpretacji, bowiem poziom wykształcenia (a więc i liczba ludności z wykształceniem wyższym) jest zróżnicowany, duża część ludności w tym wieku wciąż studiuje niestacjonarnie, a w dodatku wśród ludności młodej szczególnie duży jest udział osób, które wyjeżdżają do pracy za granicę - jednak pomimo swoich wad wskazuje, że posiadanie wyższego wykształcenia poprawia szanse na rynku pracy;
- bezrobotni w wieku 18-24 pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy (jest to 488 osób) stanowią w powiecie 12,2% wszystkich bezrobotnych – jest to jeden z najwyższych wskaźników wśród powiatów województwa – zazwyczaj ta grupa stanowi 7-10% ogółu (w niektórych powiatach poniżej 6%) – jest to kolejna przesłanka potwierdzająca tezę o szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy ludności młodej;
- bezrobotni w wieku 55-64 pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok stanowią 4,4% i jest to jeden z niższych wskaźników wśród powiatów województwa.

Powyższe można sprowadzić do następujących generalnych wniosków:

- Ogólny wskaźnik bezrobocia na terenie powiatu jest obiektywnie wysoki i daleki od aspiracji samorządów lokalnych, ale na tle pozostałej części województwa kujawsko-pomorskiego, cechującego się trwałym wysokim poziomem bezrobocia, sytuacja powiatu jest relatywnie korzystna. Tylko kilka powiatów ziemskich prezentuje zdecydowanie korzystniejszą sytuację, za to dosyć duża liczba powiatów ziemskich prezentuje sytuację zdecydowanie mniej korzystną.
- Powiat wykazuje niezbyt duże zróżnicowania wewnętrzne różnych aspektów bezrobocia. Oznacza to, że bez względu na miejsce zamieszkania na terenie powiatu - można stosować podobne instrumenty aktywizacji.
- Cechy strukturalne bezrobocia w powiecie nie wykazują istotnych różnic w stosunku do innych powiatów ziemskich - za wyjątkiem niekorzystnej sytuacji ludzi młodych na rynku pracy. Z przeprowadzonych analiz wynika, że na terenie powiatu wyższy jest wśród osób bezrobotnych udział najmłodszych grup wiekowych, większy jest udział absolwentów, większy jest udział osób, które dotąd nie pracowały. Osobom młodym na terenie powiatu tucholskiego jest więc trudniej niż przeciętnie pozyskać pracę.

- Podobnie jak w przypadku innych powiatów, w trudniejszej sytuacji na rynku pracy znajdują się kobiety – pomimo wykazywania wyższego poziomu wykształcenia.
- Podobnie jak w przypadku innych powiatów wzrost poziomu wykształcenia nie gwarantuje sukcesu na rynku pracy, ale zauważa się zależność w tej dziedzinie. W szczególności zwraca się uwagę na bardzo małe szanse na rynku pracy osób o bardzo niskim poziomie wykształcenia.
- Konsekwencją sytuacji na rynku pracy jest wysokie uzależnienie ludności od świadczeń pomocy społecznej. Udział osób korzystających z różnych form należy do wysokich w skali województwa.